

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 27 ЛИПНЯ 1911. ЧИСЛО 30.

VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 27, 1911. No. 30.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Отсим подає ся до загального відома всім відділам Р. Н. Союза, як також і поодиноким членам Организації, що

Річне засіданє Головного Уряду Р. Н. Союза

відбуде ся в місті JERSEY CITY, N. J. у власнім домі Р. Н. Союза, 83 Grand Str., почавши з днем 5-го вересня с. р., о 10-ій годині з рана, згідно з § 36 нового статута.

На се засіданє мають явити ся всі Урядники означені в § 45 статута Р. Н. Союза та зложити свої справозданя.

Рівночасно взиває ся всі відділи Р. Н. Союза, як також і поодиноких членів, які мають замір внести перед Річне Засіданє Головного Уряду свої евентуальні просьби або скарги, аби їх безпроволочно надсилали на руки Головного Рекордового Секретаря, Т. Лабовського, 83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Подрібна програма Річного Засіданя оголосить ся пізнійше.

Дано в McAdoo, Pa. дня 13-го липня 1911.

Д. КАПІТУЛА, предс. Р. Н. С.,
Т. ЛАБОВСЬКИЙ, головн. рекорд. секр.

Заява.

Аби з осібна не відповідати кождому з інтерпелянтів на запити, отсею дорогою заявляю публично, що поміщена в 25-ім числі „Свободи" статя „Хай буде мир!", ані не вийшла з моєї ініціятиви, ані не відповідає моїм особистим поглядам. З тої то причини я не почуваю ся до ніякої моральної відвічальности за поміщене згаданої статі.

Інтерпелянтам можу лиш так пояснити сю цікаву справу: На засіданю Головного Уряду Р. Н. Союза і Головної Контрольної Комісії, відбувшім ся в Джерзи Сіти на дни 8-го червня с. р., ухвалено навязати з ворожою Р. Н. Союзови партією мирні переговори в цїли найденя якоїсь точки виходу з запутаної ситуації. До переведеня переговорів в тій справі вибрано комітет, складаючий ся з двох членів і відповідною резолюцією дано сим членам вказівки, після яких вони мають „заключити мир". Сей комітет дійсно „заключив мир", але зовсім незгідно з ухваленою резолюцією. Тому я, як Головний предсїдатель организації та її представитель, не можу приняти до відома довершеного факту, якого вислово́м являє ся статя „Хай буде мир".

Д. КАПІТУЛА, Гол. пред. Р. Н. С.

НОВИНКИ.

¶ До прихильників нашої молодїжи. Звертаємо увагу наших читачів на відозву пітсбурського комітету, поміщену на 6-ій стороні отсего числа. Слова відозви а передовсім цїль, яку вона має на меті, так ясно і переконуючо говорять самі про себе, що додавати щось до нєї, рекламувати її гучними, бомбастичними фразами, булоб не лиш не на місци, але навіть виходилоб профанацією сьвятого діла. Навпаки, ми знаємо жертволюбивість і патріотизм американської Руси, знаємо, що вона ніколи не лишила ся глухою на який небудь клич — тому і віримо, що і в тім разї вона могутньо відгукне ся на голос пітсбурського комітету. Відгукне ся тим більше, що тут зможе гідно вшанувати народнього героя, Мирослава, та заразом поклонити ся памяти незабутнього для нас о. Н. Стефановича; а попри се все — дати вираз своїй дбайливости про будучність нашого народу, ділом показати свою прихильність до народнього освідомленя. А де йде о такі сьвяті діла, там американська Русь спішить лавою, без довших слів заохоти. Чи не так?...

¶ Робота. Міністерство торговлї і праці подає до відомости, що потребує людей до слідуючих робіт: При будові міських водопроводів в околиці Ню Йорку, платня 20 центів на годину, денно 8 годин роботи. В цегольнях в ріжних місцевостях стейтів New Jersey, Conn. Mass., стала робота, платня від $1.60 до $2.00 за 10 годин денної праці.

25 людий в фабриці колїйових льокомотив в стейтї Ілліноіс; платня $1.65 до $2.00 за 9 годин денної праці.

Фабрика помп в стейтї Ню Йорк потребує 15 родин; мужчини діс ають $1.50 за 10 год. праці, а жени можуть тримати бордингерів.

Копикарня в стейтї Висконзін потребує людий до науки, помічників і фаховців; платня від штуки.

Робота на фармах по всіх стейтах Америки.

Зголошуватись особисто або листовно до United States Immigration Service 17. Pearl st., New York, City. — А. Вала.

¶ Робота коло нюйорських тунелїв. Робота коло будови нового нюйорського тунелю, а згдядно розширеня лінії Лексинґтон, розпічне ся слідуючого тижня. Компанія конструкційна Брадлього, що отримала 4 з 5 контрактів на копанє тунелю, оголошує, що роботу розпічне в 20-ох місцях нараз, та що 4 до 6 тисяч робітників будуть працювати денно від 6-ої години рано до 12-ої в ночи. Розширенє підземної желїзниці розпічнесь від 26. улиці до 40., від 40. до 53., від 53-ої до 67., від 79. до 93., від 93. до 106. Сей тунель піде східною дільницею міста. — А. Вала.

¶ Холера в Ню Йорку. Минувшого тижня сконстатовано в нюйорськім порті декілька случаїв заслабленя на азійську холеру. Факт сей приневолив тутешні санітарні власти до предприняти незвичайно строгих мір осторожности, тим більше, що науково доказано істнованє так званих розсадників холери. Суть се люди, які самі суть зовсім здорові і ніколи не западали на сю недугу, яких однак кров аж кипить від холеричних бакцилїв; всякий здоровий чоловік, зітхнувши ся з таким нещасливим, на око найздоровійшим, заражує ся сею недугою. Під пору находять ся в кварантанні пароходи „Перуґія" і „Мольтке", сими днями сподівані пароходи з Трієсту „Оцеанія" і „Карпатія" будуть віддані під строгий нагляд, тим більше, що підчас подорожи на „Оцеанії" померло трох людий на холеру. В Бостонї 24-го с. м. похоронено першу жертву холери. Цїлу італійську дільницю віддано під строгий лїкарський нагляд.

E129

¶ Позір перед ошустом. Як нам пише добр. Я. П. з Детроіт, Міч. перед пару неділями прибуло там двох „паничів" з Ню Йорку до їхнього брата, мешкаючого в Детроіт. Тут, наробивши купу довгів, повтікали в ночи і тепер крутять ся коло Пітсбурґа. Один з них є жонатий, має дитину і жінку в Ню Йорку, мимо того однак в пітсбурській околици хоче опять женити ся. Тому позір дївчата, щоб опісля не прийшло ся плакати і нарікати. Волоцюги поперекручували свої імена і сей жонатий переначив своє властиве імя на Майк Ґембель. Оба походять з села Бортне, повіт Горлиці, Галичина.

¶ Вірменський „Тарас Бульба". Недавно в містечку Едісся, в Кубанщині, місцевий житель Вірменин Акоп Міраков, убив рідного сина Івана. В Акопа був заклятий ворогіновірець. Його син хотів женити ся з дочкою сего чоловіка. Батько не дозволяв. Тоді син сказав, що він таки оженить ся й буде жити в її батька. Батько вхопив револьвер і вбив сина. — „Сим я спас від ганьби свою сиву голову" — сказав він з приводу синовбійства. Акопа арештовано.

¶ Голод в Мексику. Як ми вже згадували свого часу, підчас революції в Мексику полишено всі поля відлогом, бо й не було навіть кому їх обробляти. Наслідки не дали довго на себе ждати. Сими днями дізнав ся сьвіт, що в Мексику запанував страшний голод. Передовсім однак найбільша біда є в стейті Яляско, де вмирає около 5000 людий з голоду.

¶ Сон матери уратував житє двох синів, або психольоґічна загадка. Над Алентавн, Па. дня 24-го с. м., якось коло півночи шаліла страшна буря. Підчас нєї приснило ся п. Сам. Блїндер, що грім вдарив в кімнату, де спали її два сини і вбив їх. В смертельнім страху вона збудила ся і побігла до кімнати де спали оба хлопці і забрала їх силоміць з ліжка. Ледви всі троє вспіли зійти на долину, як дійсно вдарив грім в ліжко, на котрім спали оба сини і запалив постіль. Не знаємо, чи найде ся якийсь учений психольоґ, щоб потрафив вдоволяючо розвязати сю загадку.

¶ Будівельна катастрофа. З Києва доносять, що при вул. Львівській велика часть нововибудованої 5-поверхової каменицї завалила ся, засипуючи багато робітників. Огнева сторожа взяла ся до ратунку і добула з під румовища 25 осіб. Чотири робітники погибли, 10 тяжко ранених.

Позір Пп. Дякоучителї!

Просить ся всіх українських дякоучителів в Америці, щоб зволили прислати в як найкоротшім часї свої точні адреси в справі власної организації на мою понизшу адресу:

Theo. Kaskiw,
76 Hayes Str., Newark, N. J.

ОБРУСИТЕЛІ.

Повість із суспільного життя поліської країни,

Н. ЛАНСЬКОІ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

Пішов з твердою постановою показатись щирим і великодушним, а чим близше підходив до дому Орлових, тим сильнійше виступало в нім невдоволенє на непорядки в Вовчій волости. Ступивши на ґанок, він уже цілковито був по стороні громади.

— Ну, і що, як закінчило ся — зустріла його Тетяна Николаївна в гостинній.

— Закінчило ся?... — сказав, сумно усьміхнувшись. — Лише що зачинає ся! — І розповів яка була справа, т. є. розповів так, як в тій хвили і сам на ню задивляв ся. Сказав, що він страшно обурений, страшно уражений, однакож — тут розложив руки і наклонив голову — закон невмолимий: вони будуть укарані.

І слези великого смутку на нещасну долю громади виступили на його ніколи не позираючих просто очах.

— Щож з ними буде? — зі зворушенєм запитала Тетяна Николаївна.

— Те вже буде залежати від рішеня палати. Я всіми способами постараю ся улекшити їх засуд; я нині напишу до Михайла Дмитрієвича.

— Хто то є Михайло Дмитрієвич? — запитала Тетяна Николаївна.

— Губернатор, — скромно відповів Петро Іванович, дивуючись з такого дурного питаня.

— Я не знала, — сказала вона і в той час доповіла: — Ви кажете: закон невмолимий для мужиків, — який же він для Гвоздика?

Петро Іванович здвигнув плечима, даючи до зрозуміня, що він навіть не сьміє допустити обсуджуваня такого легкомисьного питаня, і прощаючись повторив ще раз, що „зробить все, що лише буде можливе, для тих нещасних, винних після закону, а правих після совісти”. Сказавши таке дуреньство і ані троха не змішавши ся такою суперечкою між законом а совістию, він уклонив ся і вийшов радий дуже із свого поведеня.

— Здає ся, всьо улагодить ся хорошо, погадав собі, і вернувши до дому веселий, розібрав ся і з добрим апетитом пообідав.

XIX.

Вісти одержані від Лупинського не вдоволили Тетяну Николаївну. Помимо того, що він ніби говорив отверто, однак всего не договорював, виминав подрібности факту, і хоть запевнював, що старшина буде усунений з місця, що каса громадська буде перешконтрована, і хоть в загалі показував ріжні добродійні переміни, однакож говорив таким тоном, з котрого ясно було, що він сам не вірить в тото, що говорить. По його відході Орлова була дуже роздражнена; від слідства вона не сподівала ся нічого користного, а від рішеня палати, котре Лупинський обіцював змягчити через ґубернатора, і котре зависіло від таких многих обставин, також не робила собі найменшої надії. Будучи успособленя прудкого і горячого, постановила вона помогти справі власними способами. Вона, розуміє ся, не могла зробити богато, але то, що могла, постановила зробити конечно.

Насамперед треба їй було знати як найбільше подрібностий, а ті доходили до неї зі всіх сторін. Хтось там довідав ся відкись, як комісія проводила час в волости і що було рішено дорогою. Колобов втиснув ся якось до кріміналу і дістав відти копію тої скарги, що люди носили до ґубернатора, а отець Александер, будучи сам преслідований від посередника, доповнив тоті вісти ріжними додатками. Таким способом зложив ся вірний образець того, що споводувало „бунт”.

Зібравши вірні відомости і цифрові дані, запоручившись кількома урядовими документами, улекшила своїй гризоті Тетяна Николаївна тим, що виготовила допись до одної петербурської ґазети і написала лист до ґубернатора. Вона ніколи не виділа ґубернатора особисто, і доперва від Лупинського довідала ся, як він називає ся; однак то її не відстрашувало: щоби сказати правду, не треба бути знакомим. По кількох безсонних ночах, навіть в тайні перед мужом, письмо було написане. В нім не було нічого анонімного: вона писала саму вірну правду — пощож тут ще безіменности. Додавши рік і число, прочитала від початку до кінця і була вдоволена. Письмо показало ся їй в кількох місцях занадто різким, невідповідним до поважної особи і занадто розтяглим, але слова і гадки насували ся самі собою, тож вона бояла ся вичеркнути що небудь, аби не попсувати враженя. — Ні, більше переписувати не буду, — погадала собі і запечатала коверту.

XX.

Ґубернатор, Михайло Дмитрієвич Столяров був оказалий з поверхности, погляд у него був острий, але свій погляд умів він змінювати на ласкавий з підданими, на любезний з людьми независимими, на ніжний з гарненькими жінками. Особливо до гарненьких жінок він мав велику слабість. Йому було пятьдесять літ з накладом, а повідають, що то найкритичнійший вік. Михайло Дмитрієвич урядував з рана, а підчас вкучних справ, позираючи на поважне, гладко виголене лице свого референта, думав о хвилях веселости, які його чекають в домі Зинаїди Львівни. Зинаїда Львівна Кулибова була рожею (правда, трохи привялою) між колючим тернєм його урядових обовязків. Вона пережила трох помпадурів і довершила при теперішнім то, що зачала з легкої руки при попередниках. У неї був муж, була родина, занимаюча поважне становиско в товаристві, однакож над все воліла згіршаюче положенє помпадурші. Її називали превосходительством, поліцаї прочищували перед нею дорогу в публичних місцях; урядники „особыхъ порученій” були у неї на послугах; маленький Полов вишивав для неї на атласі пантофлі, а перед її помешканєм горіли на кошт міста ліхтарні, просьвічуючи дорогу... до гарних місць. Догадливим і зірким людям тота дорога була дуже добре відома.

Михайло Дмитрієвич хоть був в тім нещаснім віці, що наступає в ту пору, коли в ребрах загніздить ся біс, а в бороді покаже ся сивий волос, однакож чув ся палким, як молодець і спішив уживати розкоший житя, боячись пропустити улітаючий час. Не зважаючи на своє урядове достоїньство, петербурські відносини, поважну поставу, перворядне положенє і на дорослих синів, його превосходительство були залюблені по уха. Всї то виділи, але удавали, що нічого не видять. Зинаїда Львівна була осередком, до котрого тяготіли всі його помисли; образ Зинаїди Львівни з її задумчивими, трошка підрисованими очима, стояв перед ним, покушаючи і манячи поважного адміністратора серед урядової атмосфери в тіснім кабінеті; чи він давав нагани, чи вислухував донесеня, підписував акти, грав віста, або клав ся спати, все той заманчивий образ вертів ся в його уяві. Нещастє! нема нічого гіршого, як любов не в пору: лихо не жде і найпоряднійший чоловік зачне робити дурниці.

Михайло Дмитрієвич іно що одержав штафету від справника з Соснівки; то його занепокоїло і загнівало. Нарушенє публичного спокою завсігди неприємне, але тота неприємність була тим прикрійша, бо розбивала декотрі його пляни. Він збирав ся на ревізію і мав відпровадити (хоть не цілком по дорозі) Зинаїду Львівну до якихсь купелів, отжеж серце його било ся з восторгом на споминку такої їзди, такого товариства в чотири очи в замкненім ваґоні. Його превосходительство уже наперед укладали собі всі розкоші проєктованої partie de plaisir — а тут раптом в його ґубернії і то ще у найприкладнійшого посередника „бунт”! Просьба справника о поміч військову означувала, що справа приняла такий оборот і такі розміри, при котрих домашні средства показались недостаточними.

Він задзвонив, хотів за кимсь післати, когось приклúкати, в загалі розпорядити, але нагадав собі, що у Зинаїди Львівни нині вечер, її jour fixe, отже подумав і зажадав лише убирати ся. Але й так він запізнив ся о цілу годину. Роздражнений тим всім, при картах був дуже сам не свій, не вважав на гру, сердив ся на своїх партнерів, а якийсь пан, що приїхав з далекої сторони на поклін до Зинаїди Львівни, сильно був здивований, що партія з ґубернатором, на котру він так много числив як на ласку Божу, в дійсности показала ся лише прикрим тягаром. Нещасливому панкови, з стародавним назвиском, ані руш не вело ся. Він сидів перед Михайлом Дмитрієвичем як винуватий, а як його превосходительство, програвши якусь значну партію, кинули крейдою так сильно, що аж на двоє розколола ся, то бідний панок зі страху окаменів на місци. Михайло Дмитрієвич був мрачний як осінне небо, навіть близька присутність Зинаїди Львівни не могла розвіяти його задумчивости. Зинаїда Львівна стояла за кріслом, постукуючи вахлярем по поручю, усьміхаючись і перекидаючись поглядами з елеґантними представителями золотої молодїжи ґуберніяльної, а коли Михайло Дмитрієвич, зложивши карти, промовив сердито: Що за пех! — зрозуміла вона, що треба взяти ся на ліпший спосіб, тож кинула вахляр маленькому Полову і сказала весело: je vais changer la face du jeu, і сіла на місце нещасливого панка. Сіла вона до карт з такою міною, як би лагодила ся грати концерт, розправила сукнї і усьміхаючись своїми хорошими чорними очима, стала роздавати карти, розкидаючи їх по цілім столї.

— Merci! Pardon! — говорила іграючи очима і усьміхом, коли їй підоймали злїтаючі на землю карти.

— Ми тепер виграємо, правда? — Моргнула вона до Михайла Дмитрієвича, а звук так милого і жартобливого голосу, викликав перший усьміх на мрачнім лици його превосходительства.

О півночи, коли вже очікувано докінченя послїдного робера, щоби перейти в столову салю, писар з ґубернаторської канцелярії, трохи заспаний задля пізної пори, і в витертім уніформі задля скупої пенсії приніс його превосходительству нову депешу з Соснівки. То була штафета Лупинського. Увидївши урядову депешу, Зинаїда Львівна скривила ся, положила свою білу в перстенях руку на сіру пачку і сказала сьмілим голосом, що не позволить попсувати свій вечер жадною немилою вістию.

Михайло Дмитрієвич, усьміхаючись, наклонив покірно голову. Коли врешті по обрахованю гри довідав ся з депеші, що ніякої помочи військової не потрібно, що то було лише непорозумінє справника, то сам назвав справника старим дурнем і пішов вечеряти з легким серцем. Успокоївшись цілком, став ся веселим і влюбленим, сказав якесь лестнє слово свому ураженому партнерови, пожартував з урядником контрольної палати, на котрого говорили, що також влюблений і передаючи писареви успокоюючу депешу, постановив післати справникови остру нагану.

На третий день прийшла нова депеша, в котрій Петро Іванович „съ глубочайшимъ почтеніемъ” доносив, що в волости все спокійно, що він лично заняв ся розясненєм „прискорбныхъ недоразуміній” і просить, щоби його превосходительство остро поступили з винуватими, котрі вже числом шість хлопа, з головним ворохобником Петром Підгірним, сидять в кріміналї після розпорядженя прокуратора. Тогож самого дня з ґубернаторської канцелярії були вислані дві нагани, одна посередникови Гвоздикови, котрий собі з неї нічого не робив, а друга справникови, котрий нею так страшно зажурив ся, що таки сильно занедужав. Бідному Кирилови Семеновичу всї доганяли: Гвоздик йому допікав за те, що він не потрафив розправити ся з хлопством і зажадав війська, коли мож було обійти ся при помочи самого пастука. Петро Іванович і прокуратор сердили ся на него за нетактовність, а судія слїдчий говорив, що він попсував цілу справу. Справник, надіючись нагороди а відібравши нагану, з гризоти зачав запивати ся. Він цілком збив ся з пантелику і переконав ся, що начальству догодити зовсїм не можна.

— Не потрафиш ніяким сьвітом, — роздумував він, сидячи самотний при фляшцї. — В Борисові дали нагану за те, що не зажадав війська, тут знов забили баки, на що зажадав! І догодиж їм! Дива-аки! — промовив, вдивляючись в стїну, очевидно виображуючи себе десь в иншім місци. Старий ціле своє житє вважав свою урядову службу тілько догоджуванєм начальству і ніколи не потрафив зробити так, щоби дійсно догодити. По довгих лїтах служби пізнав то нарештї і зачав шукати потїхи в килїшку. Криючись перед домашними, та крадьки з одним вірним поліцайником, котрий також любив ликнути, напрятав він під своїм ліжком цілу батерію порожних фляшок. Крім того дістало ся йому також від жінки і від доньки. Вони сварили його за те, що дома не було гроший.

— Знаєш добре, що пороху не винайдеш, тож не треба було пхати ся! — сердито сказала жінка, не могучи віджалувати нагороди.

— Ви, татку, завсїгди лише відзначуєтесь — сказала, надувши губи Лїза, — а я з мамою за вас відповідати мусимо.

Лїзї було сїмнайцять лїт, вона лише що укінчила повітовий курс наук і уважала себе образованою, розумною і сьвітовою дамою. У Лїзи були повні, рожеві губки, сиві веселі очка і сьвіжі румяні лиця. Щаслива Лїза строїла ся, танцювала, чекала женихів і вже від тепер уміла жити і думати лише о собі.

Така несправедливість від жінки і доньки вколола старого в саме серце. Він для них допускав ся неправди і плямив свою совість, віддавав їм все що міг, а вони ще докоряли йому в найтяжших хвилях житя! Опорожнивши фляшку до дна, післав всїх до чорта, а сам, стративши притомність до решти, не міг уже розпізнавати й найблизших предметів.

За то Петро Іванович покрив себе найбільшою славою; він показав ся і тактовним і ліберальним і великодушним. Ніхто не знав, що він писав до його превосходительства, але всї знали, що він заступав інтереси громадські і відвиджував замкнених в кріміналї. Хоч відвиджувати кримінал був його обовязок яко директора тюремного комітету, але Петро Іванович умів се робити так, що йому ставили в заслугу навіть і просте виповненє обовязку. І ходив він в своїй червоній шапочцї, помахуючи парасолькою, з ласкавим усьміхом, як випадає великому адміністраторови, а всї були певні, що під опікою такого чоловіка можна спати спокійно.

(Дальше буде).

ПОЗІР! ПОЗІР!

Велике всенародне віче в Нортгемптон, Па.

1) в справі протесту засудженя 99 руських академиків польським судом у Львові;

2) в справі Мирослава Січинського

відбуде ся

ДНЯ 30-го ЛИПНЯ С. Р. О ГОД. 5-ій ПО ПОЛУДНИ

В ГАЛЇ ВП. П. СТ. ЦАПА.

На тім вічу не повинно бракувати ані одного щирого Русина і Русинки, щоб запротестувати против лайдацького засуду 99 руських академиків польським судом. Приходіть, місцеві і дооколичні — кого болить кривда руського народу.

ВІЧЕВИЙ КОМІТЕТ.

З Perth Amboy, N. J.

Пелешаки під зарукою 900 долярів.

Пригадують собі Вп. читачі з „Свободи" ч. 27. допись з Перт Амбою п. н. „Славне Віче". — Було там описане, як братя Пелешаки з села Малковичі. пов. Перемишль. завзяли ся, щоби розбити у нас в Перт Амбою нашу славну стару орґанізацію Р. Н. Союз і щоби розбити нашу недавно зорґанізовану парохію лиш за про се, що задля їх нападистого успособленя і неспокійности духа не хотять їх люди зробити урядниками, а тепер навіть не хотять їх мати між собою в братстві ані в парохії.

Рівночасно як вийшло число „Свободи" з дописию про „Славне віче", підписаною на доказ правди аж чотирма краянами, появила ся і допись в „Народній Волї" підписана: „Свій", під яким то підписом скрили ся Пелешаки і вшкварили самі брехнї і такі дурниці та дитиньства з Перт Амбою, що хиба дивувати ся Редакції Н. В., що помістила се, не провіривши, чи бодай десята часть з того є правдою. Пише ся там н. пр., що найповажнїйший наш чоловік і сітізен амер. п. Ваверчак, який єсть тут предсїдателем бр. сьв. О. Николая і парохії, і довголітний наш делеґат на конвенції Р. Н. С., що той Ваверчак перехреститн ся не уміє, підписати ся не уміє, що той Ваверчак, як був в краю, (а треба знати що Пелешаки з Перемишльського повіту, а Ваверчак з Сяніцького) лизав руки жидів і панів, що в їх селї був війтом жид і т. п. дурниці (а не знати лиш, звідки Пелешаки се знають, бо Ваверчак вже 22 роки в Америці а тогди Пелешаки мали заледво по кілька літ житя і певно ще пасли худобу).

Дальше накинули ся Пелешаки на нашого сьвященика і написали, що сьвященик просив ся до нас, бо його прогнали з Сиракюз, або, що голосив в церкві за якесь безбожне віче. Я з цікавости пійшов до сьвященика і показав йому допись в „Народній Волї". Сьвященик прочитав, засьміяв ся і сказав: „Я в житю моїм не був в Сиракюз, то якже мене звідтам могли виганяти. а до Перт Амбою мене призначили Преосьвященний Владика. А що до віча, то чули всі люди і вони нехай скажуть, чи я хоч одним словом спімнув про віче в церкві." Так отже очернили Пелешаки нашого сьвященика, який Пелешаків боронив перед людьми навіть на мітінґах, а як Кирило мав штор, то сьвященик сам много річий там купував, годинами нераз сидів в шторі. аби людий заохотити до купованя. а часто навіть і в церкві напоминав. аби своїх підпирати і в руськім склепі купувати. Чи се може неправда, панове Пелешаки? І так було аж до часу, доки Пелешаки не відогнали від себе свого партнера, дуже чесного чоловіка, Петра Кріля.

Через свою зарозумілість почали людий відстрашувати і почали банкротувати. (В тім штор спалив ся, Кирило взяв асекурацію і побудував собі гавз).

Не дали спокою в тій дописи в „Нар. Волї" і комітетам, і пишуть, що піп і комітети змовили ся при барі і нагнали дяка, а пише так: „змовив кількох кураторів, що то в старім краю жидам руки лизали і у них служили а за чарку горівки продали-б і рідного батька". Так описали наших кураторів а в кінци пишуть, що з причини попа і Ваверчака нарід, замороченнй пивом і горівкою. розбив віче. Питаю ся вас, панове Пелешаки, чи „піп" і Ваверчак були на вічу? Сьвященик в тім часї поїхав був на другий плейз хрестити дитину, а Ваверчак. старший чоловік, не чув ся добре і зістав в дома. Чи отже вони були причиною, що віче не удало ся? Та чому не удало ся? Чи не через вас самих? Чи думаєте, що ми всі люди вже такі дурні, а ви знов такі мудрости поїли, аби ми вас слухали як якого царя і лиш притакували вам? Наколибисьте не були нарушали річий, які до віча не належали, бувби вам і волос з голови не спав. Булибисьмо послухали. — вас не дуже, бо вас знаємо, але чужих — тай розійшли ся спокійно до дому. Але коли ви зачали бунтувати людий проти нашого Р. Н. Союза, накидати ся на Епископа і сьвящеників, (що цїлком не належало до віча) і стреміли до розбитя нашого братства і парохії. тоді падали на вашу адресу такі слова, як: ганьба, перестань, брешеш, — а коли і се не помогло, нарід зробив з вами порядок. І ви сьмієте ще писати, що піп з Ваверчаком підбурили людий і сї, запоморочені віскою, розбили віче?! Не люди були пяні (бо тяжко було упоїти понад 400 народа) але ви були пяні. бо самі не зналисьте, що говорите. Певно взялисьте собі за много на відвагу в унґарськім або польськім сальоні. де частенько пересиджуєте.

Се досить ясний образ, який дали Пелешаки о собі, очернюючи всїх і вся. Але пійдім дальше і послухаймо, що стало ся. Що Пелешаки пописали на цїлу громаду нашу в „Народній Волї", то всьо добре, але що чотирох краянів подало до „Свободи" опис віча і підписали ся іменами, аби Пелешаки не сказали, що те все неправда — то зле. Хотїли отже Пелешаки за се пімстити ся.

Дня 16-го липня, в неділю, межи 6 а 7 годиною рано, йшов до роботи Н. Лїсний, член тов. „Січ" і церковного Комітету. За ним йшло трех Пелешаків. от і послухайте, яку культурну втяли штуку. Двох з них, Антошко і Кирило, випередили Лїсного на яких 15 до 20 кроків поза корчі здалека, лишаючи третого брата з заду за Лїсним. В тім нагло Антошко і Кирило завертають, прискакують до Лїсного і починають окладати його пястуками. Лїсний, не сподїваючи ся нападу з заду, звернув цїлу свою увагу на перед. В одній хвилї почув сильний удар з заду в голову, кров обляла нещасного і він упав непритомний на землю. Був се удар несподїваний, який задав йому третий Пелешак, Петро, каменем і грубою бляшанкою, яку мав в руцї. Всї три Пелешаки почали Лїсного немилосерно катувати так, що мало не позбавили його житя, помимо того, що знали, що Лїсний має жінку і діточки. Дїяло ся се за містом. Коли надійшли люди, Пелешаки утїкли, а Лїсний при помочи їх пішов поволеньки до шапи, там здіймив скровавлену сорочку, обмив ся і вернув домів. Була се пімста за те, що Лїсний. знаючи Пелешаків з краю. не хотїв хвалити їх тут. Розуміє ся, що цїла ся справа пішла до суду. На першім термінї Кирило Пелешак сказав, що Лїсного навіть на очи не бачив. На другім термінї поприходили всї сьвідки, що здалека бачили цїлу сю сумну подїю. а були то люди иншої народности. Один Айриш приніс страшно пігнену бляшанку. завинену в ґазету аж до суду яку по тім актї пімсти сховав і сказав: „Се здасть ся".

Пелешаків засудили кождого з осібна по 10 дол. кари і по 6 дол. коштів судових. Разом заплатили всї три Пелешаки за свій „культурний" чин, що безборонного чоловіка злапали на дорозї самого і хотїли убити в білий день — 48 долярів. А понеже Пелешаки відгрожували ся многим людям і стали небезпечними, тому судія замість позволити деяким людям, яким вони відгрожували ся, носити револьвери, наложив на всїх трех Пелешаків бонд т. є. заруку по 300 дол. на кождого, так, що єслиб котрий з Пелешаків відгрожував ся або зачіпив кого, пропадає його 300 дол. Так отже мусїли Пелешаки зложити по 16 дол. готівкою і по 300 дол. запоруки або самі, або хтось, хто має маєток, мусів за них заручити і підписати. Разом мусїли Пелешаки зложити і заспокоїти суму 948 дол. Доки не виповнили сего, всїх трех Пелешаків взяли до арешту. От такі то люди мали претенсію вести в нас перед і уряджувати віча.

Немило нам про се писати. але понеже Пелешаки не хотїли сидїти тихо, а все бурили і киринили, самі не знали чого хотїли, всїм відгрожували ся і чернили — тому стрітив їх, жадних слави і гонорів — такий невеселий конець.

Нехай се буде для всїх пересторогою, що хто під ким яму копає, сам в неї впадає, або: хто високо лїтає, той низько сїдає.

Пертамбоєць.

Наша коротка відповідь п. Іванови Зазулякови в Бруклинї на його допись в ч. 6. „Народної Волї".

Ви, паночку Іване, сидїть тихо і не рипайтесь. Хто Вас просив до нас на візиту? Може бути, що Ви собі і дуже учений чоловічок, але ми і без Вашої мудрости жити будемо.

Коли ми робили віча в Перт Амбою, ми Вас не просили і без Вас обійшло ся „цалком". Тому і тепер, єсли коли будем робити віча, то також Вас потребувати не будемо. Ми від Вас і від Пелешаків ніякої просьвіти не хочем, бо Ви її і самі не маєте. Гроші, які Вам дали Пелешаки, сховайте до кишенї; вони Вам певно здадуть ся...

Бобіть радше свою роботу в Бруклинї, бо зачуваємо, що в тім містї, хоч там проживає така славна і дїяльна парсуна як Ви, то заледво щось 12 членів належить до вашої орґанізації.

Пишете, що в нас така християнська мораль, що рано до церкви, а пополудни в коршму, — але що Ви цїлком не ходите до церкви (бо Вам церкви не треба) тож Ви вже на певно від рана сидите в коршмі! То Ваша просьвіта!...

Пертамбойці.

Реферат п. Ник. Шемердяка

виголошений на вічу в McKees Rocks, Pa., дня 2-го липня 1911.

Ой соколе, соколоньку, лїтаєш за море, скажи менї вірну правду, як в краю вибори? Як там люде кандидатів на послів ставляли, чи жандарми, або військо куль не уживали? Чую десь з за мурів стони, — гей, любий соколе, чом ти сьвіту та не скажеш, що гинем в неволи? Що в неволи марно гине закутий в кайдани, наш Січинський, що го мучать австрійські тирани? Скажи менї, соколоньку, що в сьвітї чувати, чи народ наш мусить гинуть, мусить пропадати? — Правду кажеш. я все бачу.... Рідну Україну закували у кайдани, бідну сиротину... Я над нью зупинив ся, та став спочивати, аж ту стало моє серце жалї просїкати, що за волю, нашу долю, Січинський родив ся, та за нарід в темних мурах тепер опинив ся... Власне тепер в старім краю зачались вибори. Слухай, любий козаченьку, про Карпатські гори: Прилетів я у Дрогобич, гей, що за причина?... Серед диму летять кулї в народ з карабіна. а вшехпольський пан староста війська достарчає, та в спокійний тихий нарід стріли випускає. Ох, як серце біль стикає, кождий аж здрігне ся, що так наша руська кровця мов рікою ллє ся. — Сотник військо в ряди вставив. та казав стріляти. щоби своїм кормителям житє відобрати. І так стріли загуділи. та дим постелив ся — Ось тут, маєш, милий брате. того-ж доробив ся!... Впали кулї оловяні. а люде втїкали, але много братів наших сей сьвіт попращали. Сумні стони жертв нещасних до неба взивали: „За щож Ляхи, християни, нам житє забрали? Господь в заповіди своїй не велїв вбивати, не дозволя нарід бідний різать-мордувати! Кара Божа вас спіткає, Ляхи католицькі, та за те, що ви стріляли людей Дрогобицьких! Нарід руський, то не „бидло", як ви звикли звати, ой не довго вже будете над ним панувати!.... Щось з пів копи наших послів поїде до Відня, буде Польща розбійницька дуже-дуже бідна... за сю кровцю, що Баденї лив її по трохи, а Бобжинський проливає вже цїлі потоки... Ой лїтав я по Вкраїнї, вступав до Горуцка, і тужив я на могилї тай Адама Коцка; А маленького Михася гріб заземенів ся, — на могилї тїй маленькій всякий прослезив ся; у Корощи удовиця за Марком там плаче: від баґнета ти загинув, молодий козаче.... Відтак крильми полетів я, у Львові спинив ся, та на суд студентів наших тамки подивив ся... А Мирослав наш в кайданах з тюрми виглядає, чи знайде ся щире серце, що єго згадає?... Милі братя, товариші, підписи збирайте, та з мерзенних чорних мурів єго визваляйте! Най упадуть ляцькі тюрми, встане Україна, встане гожа наче рожа всхідна Галичина. Тож до бою, товариші, руки враз подаймо, на погибель Ляхам лютим грімко засьпіваймо.

Реферат сей, в формі думи, зістав виголошений на всенароднім вічу в Мікіс Ракс, Па. І коли подаємо його на стовпцях нашої часописи, то робимо се на се, аби виказати, що народ наш живо інтересує ся житєм наших братів під ляцькою кормигою, відчуває, хоч і за морем, всї їхнї кривди, болї і рани. Робимо се дальше тому, щоби нашим ворогам показати, що народ наш мусить бути не такий то дуже некультурний, коли по важкій денній праци все ще найде доволї часу, аби заняти ся таким високо естетичним дїлом, яким є висказуванє своїх гадок і почувань в віршованій формі.

Редакція.

Оголошенє.

Бр. сьв. Володимира, від. 108 Р. Н. Союза в Ню Йорку, подає до загальної відомости всїм Русинам і Русинкам, що в суботу дня 29. липня с. р. буде обходити балем

вісімлїтну річницю

свого основаня. Баль відбуде ся в Liberty Hall під ч. 255—263 Houston Str., в Ню Йорку. Вступ від особи (тікет з гетчеком) лиш 25 цнт. За добру забаву, гречну обслугу і за зимне пиво ручить

29—30 *КОМІТЕТ.*

ПРОСЬБА

Повідомляє ся всї Бр. і Тов. в Ню Йорку, що Бр. сьв. Володимира, від. 108, винаняло галю на день 14 жовтня; просить ся отже на сей день не приготовлювати ніяких других забав.

В Цїльник, предс.
С. Шевців, секр.
530 E. 18-th Str.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"

часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців ...	$2.00
в Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, піпліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Українські приватні ґімназії в Галичині в минувшім шкільнім році.

(Статя надіслана з Галичини.)

Так, майже рівночасно з виборами, закінчив ся у нас шкільний рік. Рік — в житю молодіжи — се великий крок напеперед! Спочинуть сї молоді робітники духа, що йдуть на стрічу золотому сонцю, сї, що дійсно в голоді і холоді працювали цілий сей рік, щоб лиш збогатити своє знанє, та стануть колись побіч старшої братії до праці на українськім народнім лані... А треба сих робітників — треба... Та не менше заслужений спочинок належить ся й сим, що неначе каменярі довбають скалу, щоб із неотесаних брил різьбити гарні статуї, — провідникам молодіжи, — учителям, які виріжблюють характери молоденьких школяриків, та вкоюють в їх ум знанє своєї рідної та всесьвітної культури...

І коли се відносить ся до всїх працівників у всїх школах, — то особливо належить се віднести до наших приватних шкіл, удержуваних народним, тяжко запрацьованим гропем, а головно до наших приватних ґімназий.

Нашим Дорогим Землякам в новім краю певно звісна система в галицьких народних школах. Непрошеним опікунам, з ласки яких накидаєть ся нам чужих учителів, зовсім не розходить ся о се, щоб руську дитину дійсно чогось научити; противно — їх ціль: запоморочити ум молодої дитини ,,висшою" польською культурою, убити в дитині всякі спосібности та задурити її молодечий ум. Тож не диво, що сї діти, коли прийдуть до своєї рідної школи, мусять з подвійною пильностию прикладати ся до науки, щоб научити ся сего, чого їх не навчено в народній школі, а надто не занедбувати й біжучих, сьвіжих відомостий в ґімназії. Зі здвоєною енерґією мусять з тих самих причин працювати й учителі в ґімназиях, а доперва з кінцем року шкільного видко, яка мозольна була праця сих учителів, коли доводить до сьвітлих результатів.

Всїх наших приватних ґімназий було в минувшім шкільнім році 6: Найстарша в Рогатині, яка повстала з приватних курсів, заложених незвичайно заслуженим на поли нашого шкільництва о. О. Ваньом в Залановім коло Рогатина. Ся ґімназія мала 4 кляси, які одержали від австрійського міністерства право прилюдности.

В першій клясї було з кінцем року в чотирох відділах 170 учеників, між ними 19 приватистів (ок), з котрих переходить до висшої кляси 151 учеників — між ними 13 прив.

В II. кл. в двох відділах було 83 учеників, між ними 13 прив.; з них переходить до висшої кляси 77 уч. між ними 9 прив.

В III. кл. також в двох відділах було 74 учеників, а переходить до висшої кляси 66 — між ними 4 прив.

В IV. кл. (з одним відділом) було 52 учеників, з тих спосібних до висшої кляси 50 — і 1 прив.

Всїх учеників в минувшім році шкільнім було отже в Рогатинській укр. ґімназії 379 публ. і 38 прив., а переходить до висших кляс 344 уч. публ. і 27 прив. Надто здало перед вакаціями вступний іспит до І. кл. 164 учеників, а богато прийде ще по вакаціях. Управителем ґімназії був п. Михайло Галущинський, а крім него уділяло науки ще 14 учителів, — всі з університетськими студиями. Ґімназія містила ся у власнім домі, а що сей будинок вистарчає лише на 4 кляси, тож рогатинський ґімназіяльний комітет почав будувати тепер величавий новий дім коштом 260 тисяч корон — розуміє ся, що сї гроші зложить суспільність цілої соборної України. Ся ґімназія, вивінувана у всїлякі наукові прилади, переростає під кождим зглядом не одну державну ґімназію.

Друга з черги, що до чисельности — се укр. ґімназія в Яворові, заснована в чисто руськім містї та повіті, сповняє свою задачу як національна наша твердиня. Алеж і Ляхи зрозуміли, яке значінє має ся школа, тому всїлякими способами старають ся її знищити. Коли вже міністерство готово було надати сїй ґімназії право прилюдности, а дотичний акт вже був готовий, задержав його галицький намісник в своїм бюрку, тому менно, що місцевим польським розбишакам не подобалось те, що їх приватна ґімназія, заснована на перекір Русинам, не має ніякого ґрунту до правильного розвою, та не вспіла вібрати ні третини тілки учеників що наша — і тому вони все вітрять якусь гайдамацьку різню — та кидають підлі клевети на нашу ґімназію. Та мимо сего, даремна їх праця; не зможуть вони скувати живої душі нашого народа. Хоч яворівський повіт належить ізза своєї неплодючої землі до найбіднїйших в Галичині, то наші сьвідомі патріоти спромогли ся на купно великого дому з городом, в якім містить ся і ґімназія і бурса. В ґімназії було з кінцем мин. шк. року: в І. кл. (в двох відділах) 69 учеників, а з них переходить до висшої кляси 49; в II. кл. 45 — всї зрілі до III. кл.; в III. кл. 46, з них 43 спосібні до висшої кляси. Разом було всїх учеників 160, а з них 137 узнано за здібних до висших кляс. На чолї ґімназії стояв управитель п. Теофіль Грушкевич, а побіч него 10 учителів.

Трета ґімназія — се приватна ґімназія з правом прилюдности (одержала сего року) в Городенцї. До тепер поміщена була в Народнім Домі, а саме в сїм місяцї (липень) посьвячено угольний камінь під будову великого власного ґімназіяльного дому. І ся ґімназія розвиваєть ся гарно під проводом управителя п. Івана Прийми. Побіч нього уділяло науки ще 3 учителїв.

Сего року було 2 кляси: в І. кл. було 36 уч. публ. і 7 прив., — а з них до висшої кляси переходить 24 публ. і 7 прив.; в II. кл. було 30 уч. — з них 24 йде до вис. кл. В слїдуючім шк. році буде III. кляса — тепер є разом 55 уч.

Ґімназія в Копичинцях мала сего року 3 кляси, в яких уділяло науки 5 учителїв. Школа поміщала ся в винаємнім домі. В І. кл. було 35 учеників, з них 24 спосібних до висшої кл.; в II. кл. 22, а переходить 18, в III. кл. 25, до висшої кляси спосібні 20. Разом отже переходить до висшої кляси 66 учеників. В слїдуючім році буде вже IV. кляса — і наколи шкільний комітет постарає ся о кваліфікованого управителя, — буде мати ся ґімназія вигляди на гарний розвиток.

До сих чотирох згаданих ґімназий, які засновано в попередних лїтах, прибуло сего року ще дві: в Збаражи і одинока українська реальна ґімназія нового типу в Буську. Ся послїдна була приготована зовсїм потайки, а оголошено її заснованє доперва 5 днїв перед заснованєм — і в той спосіб місцеві польські патріоти не змогли заложити своєї, щоб паралїжувати нашу дїяльність. Ся ґімназія має вправдї свій дім, однак сей не надавав ся на разї на приміщенє школи, тому винаймлено иньший. Наука провадила ся під проводом управителя п. Миколи Вацика, а побіч него працювало ще 4 учителїв. Тому, що се одинока реальна українська ґімназія, мусить наша суспільність постарати ся о її належите вивінуванє, а місцевий комітет — о право прилюдности, в противнім случаю не могла би ся ґімназія істнувати, бо ученики не мали бя навіть де здавати іспитів.

Результат науки за І. рік оказує ся зовсїм гарний.

В минувшім шкільнім році було в сїй ґімназії 60 учеників, а між ними 12 дївчат — і то не лише міщанських але і селянських — знак, що наш народ зрозумів вже вагу образованя для женщин. Наука вела ся в 2 відділах. Із 60 учеників (нйпь) узнано за спосібних 55 до переходу до II. кл.

Попри І. кл. істнував при сїй ґімназії приготовляючий курс, на який учащало 36 дїтий — всї вони йдуть тепер до І. кл. В слїдуючім шкільнім році буде отже в сїй одинокій реальній ґімназії 2 кляси і курс приготовляючий.

Лишає ся ще до обговореня ґімназія в Збаражи. Ся також повстала доперва в послїднім році, а її заложене було належито підготовлене, матеріяльна сторона забезпечена наперед через з'орґанізованє всїх околичних громад. В повіті з'єднали ся всї партії і згідно подавали собі руки, пустили діло вперед. Вправдї дому свого ще ґімназія не має, але певно в найблизшій будучности се наступить.

Управителем ґімназії був п. Іван Бойко, а побіч него 2 учителїв. Кляса мала лише один відділ, з 43 учениками, з котрих 36 переходить до висшої кляси. По вакаціях можна надіяти ся 2 відділи першої кляси, з огляду на велике число приготовляючих ся до вступного іспиту.

Так представляє ся моральна, педаґоґічна сторона наших приватних ґімназий. Пригляньмо ся однак і другій стороні: матеріяльній.

Ніяка школа не мала сталих фондів на своє удержанє, а лишена була на жертволюбивість нашої суспільности. Складки збирано двома дорогами: або поодинокі комітети, які опікували ся ґімназиями, — сї вакористували всї жерела доходу в своїх повітах; друга дорога до збираня жертв — се Краєвий Шкільний Союз у Львові, що заряджує фондом ,,Рідної Школи"; на сей фонд складали свої жертви сї околиці, які не мають у себе школи до удержаня — і з него одержували підмоги в міру потреби і засобів так приватні ґімназії, як і инші приватні школи. Позаяк наша ціль обговорити на разї лише наші приватні середні школи, тому пригляньмо ся, скільки наша суспільність чи то безпосередно, чи посередно зложила на удержанє сих шкіл. Жертв мусїло бути тілько, кілько було видатків, а сї видатки представляють ся ось так:

Ґімназія в Рогатині . .	48.300	кор.
,, в Яворові . .	20.000	,,
,, в Городенцї . .	10.980	,,
,, в Копичинцях . .	9.700	,,
,, в Збаражи . .	6.270	,,
реал. ґім. в Буську . .	9.120	,,
Разом	104.370	кор.

або возьмім округло 105.000, словами: сто пять тисяч корон; треба признати, що серед сих жертв, богато є й долярів наших Дорогих Земляків з Америки; а посилано їх або на головний фонд ,,Рідної Школи" через Редакцію американської ,,Свободи" — або впрост до Рогатина, Збаража та инших ґімназий.

Треба признати, що американські Українці, хоч далеко від старого краю, мимо сего інтересують ся житєм своїх рідних в Галичині — а доказом сего сї жертви, які вони складають на всїлякі народні цілі.

На слїдуючий шкільний рік кошти удержаня ґімназий зростуть, бо прибуде 11 нових відділів, яких кошт винесе 55 тисяч корон, а надто повстають ще нові курси ґімназіяльні — а попри те, розуміє ся, українські народні школи по містах. Певно отже можна припускати, що видатки на самі ґімназії в слїдуючім шкільнім році зростуть понад 180 тисяч корон — (Докладний прелімінар в краєвім Шкільнім Союзі виказує 187 тисяч 720 корон). Розуміє ся, що в сїй справі наша суспільність не потребує вже ніяких зазивів, ні кличів: вистарчить, наколи суспільність знає потреби, а вже самі поодинокі наші патріоти знають, що се є народні конечности, які мусять бути покриті. Тому сподїєм ся, що наші Дорогі Земляки в новім краю поспішать із своїми обильнїйшими жертвами на головний фонд ,,Рідної Школи" в Галичині, як се робили й до тепер. Хвальна Редакція ,,Свободи" — се належить піднести з признанєм — все завзиває до складок на сю ціль, а навіть і поміщує виказ жертводавців. Тому наші Земляки можуть посилати свої ласкаві жертви або й дальше через Адміністрацію ,,Свободи" — або до Галичини: Тов. ,,Днїстер" у Львові, на книжочку 6800, де є зложений фонд ,,Рідної Школи".

Львів дня 12 липня 1911.

Семен Демидчук.

Примітка Редакції: Довідуємо ся в послїдній хвилї, що Кр. Шкільний Союз видав гарні стемплї ,,Рідної Школи", якими оподатковує ся квіти та инші документи в наших народних інституціях. Хтоби хотїв їх набути, може звернути ся до канцелярії Кр. Шк. Союза у Львові, Домінїканська ул. ч. 4. — Стемплї видано по 2, 5, 10 і 50 сот.

Страшна катастрофа.

(Статя надіслана з робітничих кругів.)

Страшна катастрофа сколїла ся дня 15. с. м. о годині 8·15 вечером в майнї Caskade Coal & Coke Co. в Sykesville, Pa. У сїй катастрофі згинуло нараз аж 21 робітників.

Причиною катастрофи було недбальство компанії, яка не старала ся розслїдити, чи в майнї знаходить ся велика сила ґазу, чи нї. І тепер, коли жертвою сего недбальства упало стілько людий, компанїя враз із своїми фаєрбосами старає ся вмовити в суспільність, що буцїм то в їх майнї не було нїколи на стілько ґазу, щоби могло прийти аж до вибуху. Що компанїя (бодай здорова була) здорово крутить, на се доказом самі робітники-майнери, які в тій майнї працювали. Вони впевняють з усею рішучостю, що ґаз в копальнї був досить сильний. Неодин майнер говорив попереду до своїх товаришів, що ,,з тої майни лиш наших трупів колись повиносять". Що нещастє висїло завше на волоску, на се доказом факт, що місяць тому назад зістав був попалений ґазом один Русин, Іван Кренцїґлова. Панове босове (наставники) не звернули тоді навіть уваги, де того чоловіка попалило, а лиш, як звичайно, насьмівали ся з того випадку і тїшили ся, що нещастє лучило ся ,,гунґерови", а не Анґлїкови...

Біда і нужда вигнала нещасних людий з рідного краю за море шукати кусника хліба. Вони йшли до майни з упертою гадкою, що кождої хвилї стратять житє під землею. Чого так дуже боялись і чого заєдно надїялись, те й нарешті з Божого допусту стало ся.

Експльозія була така сильна, що її гук було чути на півтретя милї від місця катастрофи. Вибух поніс ся з під землї горі отвором (шахтом) з такою силою, що з будинку, в якім містить ся вітрак (вентилятор), що жене воздух до майни, розірвало на кусні цїлий дах. По вибуху показалось, що компанїя не має нїяких ратункових приладів, а з голими руками не мож було увійти в підземелє. Почалась зараз біганина по других майнах, а се, розуміє ся, забрало богато часу. Через таку непорадність, чи радше каригідне недбальство компанії, ті люди, що не пострадали свого житя відразу, мусїли умирати страшною, повільною смертю. Що воно було так справдї, що робітники не зістали нараз убиті, видко з того, що декотрі з них, почувши гук і тріск в майнї, зачали утїкати із своїх плейсів, в котрих робили, до найблизшого шахту. Но по дорозї почав уже тиснути ся дим з експльозії. Другий вихід був від них далеко. На нещастє забракло зовсїм вітру і бідні робітники мусїли цофати ся на своє попереднє місце. Тут вони попадали трупом, але не попалені, тільки подушені. Колиб компанїя була постарала ся о другий, блисший вихід, так тоді більша часть робітників не потребувалаб була тиснути ся до віддаленого шахту, але до найблизшого виходу. Дальше, колиб компанїя була мала ратункові прилади, можна би було спустити ся до майни зараз по катастрофі, а не в кілька годин пізнїйше.

Убиті з Русинів зістали: Никола Павлик, 46 літ, полишив жену і троє дїтий. Андрій Павлик (син Николая), 18 літ. Сих обох, батька з сином, найдено у взаїмних обнятях. Оба вони не належали до нїякої орґанїзації. Михайло Шльоф, 22 літ, належав до словацької ,,Пенсильванїйської Єдноти". Юрій Гук, 22 літ, і Іван Гук, 20 літ, — два рідні братя, найбільше з усїх Русинів попалені, належали до ,,Соединенія". Йосиф Кухта, 31 літ, полишив жену і двоє дїтий, належав до ,,Соединенія". Андрій Крапняк, 26 літ, осиротив жену і двоє дїтий. Іван Мацїшак, 35 літ, самотний. Старші убиті походили з Угорщини, молодші роджені вже в Америцї. Між убитими находять ся ще: 1 Словак, 1 Литвин і 8 Італїйців.

Цїлу ніч з суботи на недїлю нїхто не спав. Зойк і плач коло шахту не дасть ся описати. Жени качались по земли з жалю за своїми мужами; родичі голосили тяженько за своїми дїтьми. Всї кричали Бог знає якими голосами, щоб як найскорше виносити убитих на верх. Погибших робітників зачали виносити з майни перед полуднем в недїлю і зложили їх всїх у однім тутешнїм зелїзнім шторі (склепі). Доперва в понедїлок перед полуднем відвезено небіщиків до їх домів і тут сотки дооколичних людий відвідували нещасні жертви. В понедїлок о 7-ій годинї вечер місцевий сьвященик відправив в кождім домі, де находились убиті, панахиду, а в вівторок о год. 9-ій рано почало ся спроваджуванє тлїнних останків погибших перед часом людий до церкви. Для зібраного народу вид шістьох нараз трупів у церкви був дуже страшний і діймаючий. О 11-ій годинї розпочала ся Служба Божа, котру правив о. Лев Сембратович з Buffalo. По євангелию проповідав о. Нестор Волєнський із Sheffield, Pa. По скінченю Служби Божої винесено померших перед церкву і тут відправлено весь похоронний обряд. Підчас того проповідував о. Лев Сембратович. Цїлий сумний похід вирушив тепер на руський цвинтар. Попереду ступали 6 братств, за братствами йшли сьвященики, а за сьвящениками несено на раменах домовини убитих. Коли зложено тїла небіщиків до гробу виголосив послїдну прощальну проповідь місцевий душпастир і на тім закінчив ся наш тяжкий удар о год. 3½ пополудни.

Ми всї, оставші тут робітники, дякуємо Всевишньому встаючи й лягаючи за Його небесну ласку, що захоронив нас від тої страшної катастрофи. Коли би ся страшна річ сколїла ся була в день, то число жертв було би певно перейшло поза сотку.

Кінчаючи мою допись, кличу до Вас, мої дорогі Братя-робітники: Приступайте громадно до нашої щиро руської орґанїзації, до Руського Народного Союза, і не чекайте, аж буде за пізно. Теперішня тутешня катастрофа повинна Вам отворити очи і Ви повинні сейчас позбути ся свого непростимого недбальства і каригідного відкладаня. Колисьте здорові, то говорите звичайно, що Вам нїякої орґанїзації непотрібно, а не дай Боже нещастя, — то кождий з Вас хотів би належати бодай до одного запомогового товариства. Нехай же ся страшна катастрофа буде для Вас наукою. Обезпечуйте себе і свої родини поки час, бо колись може прийти на Вас дуже тяжка хвиля!

Русин.

Нюйорська школа реміснича.

Богато наших молодих американських хлопців, не маючих нїякого заводу (ремесла), суть змеволені виконувати найтяжшу працю за стосунково низьку заплату, не маючи найменшої надії про зміну своєї судьби в будучинї. Америка се край спеціялістів, що за свою працю побирають добру винагороду, та холодно і з піднесеним чолом глядять в будучність.

Щоб сї наші молоді хлопцї, уміючі дещо по анґлїйськи, не йшли слїдами батьків і не були тою армією безфаховців, я подаю під розвагу нашої суспільности в головних зарисах користи зі школи промисловоі, заложеної Американцем Окмютом*) 1880 року на першій евенї, між 68 а 69 улицею в Ню Йорку. Цїль сеї школи єсть приготовляти талановитих хлопців до ремесла, з котрого вони булиб в силї робити вигіднє житє. Відносини в промислї є того рода, що дуже мало хлїбодавців дбає про се, аби молодого хлопця брати на свою відвічальність і учити його ремесла. Вивінуванє, яке згадана школа посїдає від Окмюта, Морґана і Рузвельта дає їй змогу вложену на неї задачу виконати сумлінно.

Система науки в тій школї є така, що кождий ученик отримує особисто теоретичні й практичні поясненя, як уживати ріжнородних робітничих знарядів у відповіднім ремеслї. Порівнуючи сесю школу з фабриками, прийдемо до заключеня, що власне в сїй школї ученик скорше і умістнїйше вивчить ся даного заводу як в фабрицї, де звичайно уживають молодого хлопця до всїляких услуг і посилок, а наставник або навіть звичайний робітник не має часу, щоб підчас працї удїлювати термінаторови яких небудь інструкцій. Звичайно молодий чоловік по довгій роботі в фабрицї кидає все, бо — мовляв — йому се ремесло не до вподоби. Головною точкою в пізнаню таланту чоловіка в даним ремеслї суть знаряди (прилади), которими він повинен якийсь час орудувати, а тоді доперва дасть ся пізнати, до якого фаху сей чоловік найлїпше надає ся.

Промислова школа в Ню Йорку дїлить ся на курс денний і курс вечірний. Іспити відбувають ся від часу до часу з роботи практичної устно і на письмі. По укінченю курсу ученики отримують сьвідоцтва і поміч в вишукуваню роботи.

Найбільше молодих людий учащає до сеї школи з околиць Нового Йорку, але суть також ученики з Европи, Африки, Хін, Японії, Мексико, Панами і т. д. Поданє о принятє на вибраний курс мусить бути внесене 11-го вересня кождого року особисто самим учеником, єсли він мешкає в околицї Нового Йорку; ученики замешкалі в инших стейтах вносять подання на письмі. Сьогорічний курс розпочинає ся 25-го вересня і треває до 27-го марта 1912 р.

Ся промислова школа дїлить ся на слїдуючі курси: 1) Мальованє і украшенє домів, 2) мальованє вивісок (шильдів), 3) ковальство, 4) споюванє рур на пару і горячу воду, 5) мулярство, 6) тинкованє вапном, 7) примурки і вікна в суфіті, 8) загальне рисованє моделів металевих плит, 9) електротехніка, 10) столярство, 11) моделюванє, 12) кафлярство, 13) олованє (plumbing).

Курс малярства і украшеня домів розпочинаєсь — як я вже сказав — 25-го вересня, а кінчить ся 27-го марта 1912 року. Вписувати ся можуть молоді люди, від 17-го до 25-го року житя. Вечірний курс розкладає ся на три речинцї по 6 місяців; денний курс треває лишень 4 місяцї, в котрім то часї ученик зістане належито приготований в сїм ремеслї, нетільки як простий маляр, але отримає ще й інструкції в мальованю домів в кождій галузи, змішанє фарб, викінченє і плямованє твердого дерева, нищенє деревляних суків, спаленє запомочию кольору, порівнуванє фарб олїйних злого кольору і т. д.

Инші курси розпочинають ся менше більше в тім самім часї, а ученики отримують в кождій вибраний собою галузи добре і всесторонне образованє так, що по укінченю даного курсу вони є в станї виконувати своє ремесло після всяких вимогів штуки, а тимсамим мають змогу заробити собі гарний гріш на своє удержанє.

Наколи пізнанє мною справа зацікавить наш ширший загал, тоді я дуже радо подам подрібні інформації і що-до инших курсів. Поки-що прошу приняти до відома і обдумати гаразд те що осьтут на перший раз подаю.

А. Вала.

*) Richard Tylden Auchmuty (Окмюті), американський філянтроп, родив ся в місті Ню Йорку 15. липня 1831 р. В 1880 р. він заложив в Ню Йорку першу промислову школу в Злучених Державах. Умер в липни 1893 р.

Повідомленя.

Мітінґ делеґатів центр. Комітету в справі будови У. Н. Дому в Ню Йорку відбуде ся дня 31-го липня с. р. о год. 8-ій вечером, в льокали ред. ,,Гайдамаків", під ч. 639 Е. 11 вул. Ню Йорк. — В. Вінтоняк, секр. рек.

Отсим подаємо до відомости усім, кого се тикає ся, що весь чистий дохід з вечерниць в память 50-літних роковин смерти Т. Шевченка, які відбули ся в Ню Йорку на дни 26 го лютого с. р., в загальній сумі 40.90 дол., висланїсьмо дня 17-го липня за посередництвом ,,Oliner Brothers Bankers, 67 Clinton str., New York", число посьвідки 36276, на памятник Тараса Шевченка в Києві, до рук редакції часописи ,,Дїло" у Львові. Адресат одержить 200 корон.

За комітет:

Ст. Чосник і Гр. Щербатий касієри, Іван Матейко, секретар.

Сим повідомляє ся всї парохії і братства, що п. Петро Ткач від 23-го червня 1911., нїчого не має спільного з нашою ,,Ризницею" в Shenandoah, Pa., длятого не має права збирати ордерів, анї колектувати грошей. Всї ордери і грошї просимо засилати тілько на таку адресу: ,,Ryznycia", 114. S. Chestnut str., Shenandoah, Pa.

З поважанєм,

Дирекція ,,Ризницї".

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шарпонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ількo Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали деклярацій без виповнення сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні деклярації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій мусимо на те уважати, щоби на деклярації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркнемо слово **ціле** або **половину** посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справоздання т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

**Від Головного Уряду
Р. Народного Союза в Америці.**

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз" — принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Ч. 1894 КВІТ $83.50
на вісімдесять вісім долярів 50 центів, котрі місцевий Уряд отримав як похор. кошти по Івані Пригода з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Ернест, Па., дня 12. липня, 1911.
Михаїл Товтен.

Сьвідки:
Григорій Король,
Лаврінц Селяк.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 134.
Михаїл Товтен, предс.,
Михаїл Спонтак, секр.

Ч. 1893 КВІТ $911.50
на девятьсот одинайцять долярів 50 центів, котрі п. Марія Пригода отримала як посмертну запомогу по мужу Івані з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Ернест, Па., дня 12. липня 1911.
Марія Пригода.

Сьвідки:
Григорій Король,
Лаврінц Селяк.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 134.
Михаїл Товтен, предс.,
Михаїл Спонтак, секр.

Ч. 1890 КВІТ $115.50
на сто пятьнайцять долярів 50 центів, котрі місцевий Уряд отримав як похор. кошти по Михайлі Івановичу з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

McKeesport, Pa., 17. липня, 1911.
Анна Іванович.

Сьвідки:
Д. Хоцінський,
А. Галатинський.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 132.
Іван Ґрушецький, предс.,
Д. Хоцінський, секр.

Ч. 1889 КВІТ $384.50
на триста вісімдесять чотири долярів 50 центів, котрі п. Анна Іванович отримала як посмертну запомогу по мужу Михайлі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

McKeesport, Pa., 17. липня 1911.
Анна Іванович.

Сьвідки:
Д. Хоцінський,
А. Галашінський.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 132.
Іван Ґрушецький, предс.,
Д. Хоцінський, секр.

Усіх Вп. п. місцевих секретарів відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошення в справі мітінґів призначені до друку в рубриці „Рух в відділах Р. Н. Союза" присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнійше в понеділок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописи. Усі оголошення, які прийдуть до редакції пізнійше як в понеділок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

ПОШУКУВАННЯ.

Пошукую Романа Кравця, котрий походить з повіту Станиславівського і його жінку Маґду Ковбчик, з села Сторожа велика. Вони мешкали через січень і лютий у мене, а опісля десь виїхали. Правдоподібно живуть тепер в Бруклині. Він є високого росту, темного лиця і має довгий чорний вус. Числить около 30 літ. Вона є бльондинка, округлого лиця і низького росту. Хтоби знав про їх місце побуту, волить донести на понизшу адресу а дістане певну нагороду.

JACOB DRAGAN
159 Edgecomb Ave. New York, City.

ПОШУКУЮ брата Антона Бундзяк і Гаврила Луцик, родом з Якубівки, пов. Городенка, Галичина, котрі перед 6-ма місяцями приїхали до Америки. Хто би про них знав або вони самі, най зголосить ся на адресу: Hafia Bundziak, 318 Min St., Ansonia, Conn.

21-літний хлопець, досить інтеліґентний, пошукує занятя. Має 8-місячний досьвід в бізнесі. Хтоб з бізнесменів желав собі мати здібного, працьовитого і сумлінного робітника, нехай буде ласкав зголосити ся на адресу „Свобода", 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Дякоучитель, уміючий провадити хор, школу руського язика і уладжувати представлення, пошукує посади. — Адреса: Dmytro Dobromyl, 66 Pulsifer St., Auburn, N. Y.

Жертва на фонд „Рідної Школи".

П. Андрій Швець, колєктор фонду на „Рідну Школу" в Woonsocket, R. I. і околиці одержав жертви від слідуючих добродіїв: Ілія Чорний а Holyoke, Mass. і Мартин Галас по $2.00; Андрій Швець, Олександер Ковальчук і Яків Ґанчар по $1.00; Іван Швець, Микола Лотоцький і Михайло Чагарин по 50 цнт.; Іван Правур, Демко Чубка і Станислав Висплянський по 25 цнт.; Михаїл Веселюк 20 цнт. З нагоди віча в Manville, R. I., $7.49. — Разом зложено до нині $16.94.

За усі хочби й найменьші жертви комітет складає сердечну подяку всім щирим синам Неньки-України, що й на чужині не забують за найбільш пекучу потребу своїх братів в старім краю, потребу відродження й обновлення через своєрідну школу.

Всякі жертви просить ся слати, чи лично складати, у п. Андрія Швеця, No 1. Pond str., Woonsocket, R. I.

КОМІТЕТ.

ВАЖНА СПРАВА.

Найшлисьмо в першорядним лікарським місячнику, що дуже богато людей глядить лікарської поради не всілякі недомагання, самі гаразд не знаючи, що їм властиво долягає: чи сухоти, чи яка инша недуга. Всякий лікар дуже добре про се знає, що привертаючи жолудок і усі органи травленя до належитого порядку, се означає раціональне лічене сухіт. Се є дуже важною осторогою, щоб передовсім звертати увагу на найдрібнійші жолудкові недомагання. В усіх таких случаях окаже ся Трінера Американский Еліксір Гіркого Вина найліпшим ліком. Воно прочистить і скріпить усю систему та унормує її працю. Поживні складові частини їди перемінять ся в обильну кров, яка розділить поживу по цілім тілі, а непоживні частини зістануть виділені. Уживайте сего ліку сейчас, з хвилиною, як тілько побачите, що ваш жолудок не є в порядку. По всіх друґсторах.

JOS. TRINER
1333-1339 S. Ashland Ave. Chicago Ill.

Русини Українці!

Як відомо дня 25. червня 1911 р. на Всенароднім Вічу в Пітсбурґу ухвалено утворити фонд імени бл. п. о. Николая Стефановича на приватні руські ґімназії в Галичині.

Як дорога була особа бл. п. о. Н. Стефановича для Американських Русинів, так дорогою остане і память про него. Пітсбурґ мав славу не лише в Америці, але і в старім краю завдяки тому, що довгі літа бл. п. о. Николай був душпастирем в тім місті. Бл. п. о. Николай живо інтересував ся не лише долею нашої Церкви, але і справами народними, так в старім краю, як і тут, в Америці, і его то заходом утворено фонд імени Мирослава Січинського. Коли бл. п. о. Николай бачив, що Русини двигають ся та добувають собі лучшу долю, тішив ся, а найбільше тішило его, що Русини, поставивши собі девізою „в школі наша будучність", стали закладати рідні школи, приватні українські ґімназії. Наколи Руський нарід в Галичині тягне ся з остатного, щоби бідним селянським дітям дати спромогу учити ся в рідній школі і між жертводавцями на рідну школу знаходимо не лише урядників, сьвященників і учителів, але і безліч селян і міщан, то прямо гріхом би було, єслиби Русини Американські не прийшли в поміч своїм братам. Думаємо, що кождому ясно, длячого віче в Пітсбурґу ухвалило взвати Русинів до складання жертв на приватні українські ґімназії в Галичині. Гроші на ту ціль узбирані назве ся фондом імени бл. п. о. Николая Стефановича, щоби вшанувати память скромного, а притім великого патріота, котрий мав щире, необлудне, золоте серце, котрий нікому зла не бажав, а нарід Руський любив більше як пересічний інтеліґент-Русин, будучи сам народовцем і народолюбцем в цілім значіню тих слів.

Не вартає той зватись сьвідомим Русином, хто пожалує цента на фонд імени бл. п. о. Стефановича!

Підписаний Комітет просить отже всіх сьвідомих Русинів, щоби до нового року кождий зложив що найменче $1.00, а кожде братство Р. Н. Союза після своїх сил щоби зложило відповідну жертву.

Підписаний Комітет має надію, що в річницю смерти бл. п. о. Н. Стефановича збере ся фонд $2.000, а колиб Господь Бог позволив зібрати більше грошей, то надвишка буде служити до утворення фонду на школи руські в Америці.

Сини і Доньки безталанної Руси-України! Збирайте на фонд при всяких нагодах і засилайте гроші враз з виказом до п. А. Бучака, виписавши чек або моні-ордер на імя: M. Porada.

Адрес до п. А. Бучака є такий:
Mr. A. Buczak,
1401 Carson St., S. S. Pittsburg, Pa.

Комітет:
о. М. Данилович, предсідатель,
Т. Гут Кульчицкий, заступник,
М. Порада, касієр,
П. Феш, заступник,
А. Бучак, секретар,
Л. Багрій, заступник.

Перший Баль
уряджує Братство св. Мученика Димитрія, від. 157 Р. Н. Союза,
в Донора, Па.
в суботу, дня 29. липня, в польській гали на розі 2-nd Str. і Thomson Ave. Початок о год. 3 по полудни. Вступ: мужчина 50, а женщина 25 ц.

Буде грати добра орхестра. За добру забаву і перекуски ручать

29—30 *БАЛЕВИЙ КОМІТЕТ.*

Стародавня повість.

Так говорить стародавня повість:
Жив раз чоловік богобоязний,
І той сина мав одним одного.
Випав голод лютий у тім краю
І збіднів той муж богобоязний.
І сказав до свого сина: ,,Сину,
Бачиш, як збідніли ми страшенно
І не маємо зза чого жити.
Хочеш, я продам тебе в неволю,
Будеш ти живий і ми за тебе
Візьмемо для себе на прожиток''.
Син сказав: ,,Роби, як хочеш, тату''.

От і взяв отець свойого сина
І повів до одного вельможі,
Взяв ціну за нього по угоді
І сказав до нього на прощанє:
,,Сину мій, з тобою розстаю ся,
Не побачимо ся вже ніколи,
То прийми від мене на прощаню
Сей один мій заповіт батьківський:
Коли випаде тобі дорога
І ти йти-меш по при церкву божу,
І в тій церкві буде служба божа,
Не минай ти церкви в жаднім разі
І достій, аж служба закінчить ся''.
Се сказавши, він вернув до дому,
Син же, живучи в того вельможі,
Не занедбував тих слів ніколи.

Так минуло часу не більш року
І от раз юнак той припадково
Здибав у якімось закамарку
Свою паню, а вельможі жінку
В блудодійстві із одним слугою.
Глипнув і від разу відсахнув ся,
Не сказав про се нікому й слова,
Тільки горячо молив ся Богу,
Щоб ся тайна з уст його не вийшла.

Але пані в тій горячій хвилі
Бачила його і в неї в серці
Щось кольнуло, мов жало смертельне.
Швидко в неї зродила ся думка
Згладити зі сьвіта хлопця того,
Що був сьвідком її блудодійства.
В той сам день, зустрівши мужа свого,
З жахом і гадючими слезами
Йому тайну виявила страшенну,
Що недавно куплений невольник
Має намір пана свого вбити,
Щоб добром його забогатіти.
Не від разу муж повірив тому,
Та вона не перестала перти,
Добираючи познак фальшивих,
Поки серце людяне та добре
Підозрінями не наповнила
І трівогою не затроїла.
А тоді йому свій плян чортівський
Піддала, і він пристав на нього.

Сам пішов до місцевого ката
І сказав йому таке слово:
,,Як пришлю тобі слугу одного,
Що віддасть тобі платок червоний,
То візьми його в таємне місце,
Голову зітни йому без слова
І віддай її опісля тому,
Хто прийде за ним з обрусом білим''.
Не назвав вельможа перед катом
Ні одного ймення, ні другого,
Не сказав причини ні провини,
Але знав, що кат сповнить той наказ.

Зараз другий день у ранці рано
Він покликав юнака до себе,
Передав йому платок червоний
І післав його віддати кату.
Не підозріваючи нічого,
Хлопець взяв платок і віддалив ся.
Та проходячи побіля церкви,
Він почув, що служба почала ся,
І згадавши батькове прощанє,
Увійшов у божий дім і ставши
Між людьми, прислухував ся службі.
Але пані у своїй палаті,
Знаючи, що муж зробив, горіла
Нетерпливости огнем пекольним.
Переждала може пів години,
І не ждучи на свойого мужа,
Посила слугу того самого,
Що з ним скрито блуд гидкий творила,
Щоб ішов до ката місцевого
І заніс йому обрус сей білий.

Не підозріваючи нічого,
Той слуга пішов, обрус узявши,
Хоч не в смак йому було посольство,
Бо не звик обрусів він носити.
Та проходячи побіля церкви
Він побачив хлопця в ній, якого
Знав з двора, тому вступивши в
[церков,
Запитав його, що він тут робить.

Відповів юнак на те питанє:
,,Отсе пан послав мене до ката,
Щоб віддать отсей платок червоний,
Та я жду, поки скінчить ся служба.''

,,Дай мені той твій платок червоний!
Бо й мене, бач, вислано до ката,
Щоб віддати сей обрус великий.
На тобі його, а я тим часом
Занесу платок, а ти потому
Занесеш отсей обрус, бо ждати
Тут у церкві я не маю часу.''

І узявши той платок червоний,
Не підозріваючи нічого,
Він пішов до ката, й той без слова
Взяв його з собою до пивниці
І мечем відтяв йому від разу
Голову, провини не питавши.
А коли за пів години часу
Надійшов юнак з обрусом білим,
Він, не мовлячи йому ні слова,
Обвинув ту голову обрусом
І віддав у руки юнакови
З тим, аби заніс її до пана.

Як жахнули ся вельможа й пані,
Бачучи невольника живого,
А в обрусі голову тамтого,
Що надуживав не мало часу
Панського довіря із жоною;
Як кроваве се сьвідоцтво правди
Швидко вияснило все те діло,
Се не треба довго повідати.
Те одно хиба ще тут додати,
Що його не сховано у тайні,
А пізно воно від того часу
Між людьми луною голосною,
Як сьвідоцтво того, що невинність
Із найтяжших проб виходить ціло,
І що злочин сам себе карає.

Іван Франко.

Борис Грінченко.

Сам собі пан.

Оповіданє.

Я їхав залізницею, третою клясою і, як звичайно, в вагоні з написом: ,,Для некурящихъ''.

Ох, сей напис! Раз-у-раз доводить ся воювати з подорожними, щоб вони справді не курили, — се знає кождий, кому трапляло ся сідати до тих вагонів, сподіваючи ся заховати ся в них від огидної отрути димом з паленого листу. Будь ти дитиною, кашляй від тяжкої хороби на груди, — все дарма: напувати-муть тебе тією отрутою, сьміючи ся із твоїх просьб, і з твоїх протестів.

Сього разу трапилось, що в нашому вагоні людий було дуже мало і з них виняв ся тільки один курець — високий, літній селянин у кудлатій шапці, з під якої блищала пара виразних, розумних очий. Він їхав з двома своїми товаришами, і з їх розмови я довідав ся, що сих трьох дядьків уже не вперше посилає сільська громада до міста клопотати ся за одну громадську справу. Тепер вони вертали ся до дому і були веселі: справа клала ся на добре: от-от уже дібють ся свого. Трошки глузуючи, пригадували собі, як сьогодня тупцялись у якійсь ґуберньскій писарні та розмовляли з панками. Дядько в шапці витяг тимчасом з кишені критого кожуха курецьке знадібє та й почав поважно длубатись у кисетині*), добуваючи звідти тютюн та напихаючи його в люльку своїми товстими робочими пальцями. Як він узяв ся був до сірників, я попрохав його не курити, показавши на напис.

— Хиба? — підвів він голову і глянув за моїм пальцем, читаючи: — ,,Для не-ку-ря-щихъ''. А й справді, що тут не годить ся. Вибачайте, не буду: коли тут таке право, щоб не курити, то й не курити-му. Бо, звісно, під яким правом чоловік є, то вже того права й слухай ся. От як би тут не було тієї таблички, то хоч би ви були й дуже великий пан, я-б вас не послухав ся і нічого-б ви зо мною не вдіяли, — казав він, помалу витрушуючи назад у кисет тютюн із люльки.

— Тоді-б я нічого вам і не казав, бо й я корив ся-б тоді тому праву.

— Хиба? — спитав ся він, зашморгнувши зразу кисет і знову, як і перше, підводячи голову. — Отсе добре, що в вас такий напрямок. А то звичайно так буває, щоб люди під право хилили ся, а пан — ні. Се вже я вивірив і на отсьому курийстві, бо мені була така притичина.

— А яка-ж саме притичина вам була? — запитав ся я, зацікавившись.

— То справді притичина! — засьміяв ся старий сивий дід, товариш мого курця.

— Чудасія! — додав тоненьким голосом другий товариш — худий гостроносий чоловічок, швидкий на рухи. — Я-б такого і не вдав, як Данило — не витримав ся-б. Бо се треба як затяти ся, то вже щоб і не зрухнути ся з свого.

— Так може-б ви й мені розказали про вашу пригоду? — попрохав я Данила.

— А таки й розкажи, Даниле, панови, розкажи! — задріботів тоненько гостроносий, крутнувшись до Данила. — Воно чудне, ну й чудне!

Данило помовчав трошки, всьміхаючи ся з під ряного темного вуса в невеличку бороду, і загомонів:

— Та що-ж там такого?... От собі, звичайно, чоловік щось робить, а тимчасом то про се, то про те думає, міркує. Оттак і я... Що так воно дивно на сьвіті: усі люди, а житя в них неоднакове. От хоч-би мужик — одно житя, а пан — зовсім инше. І шана кождому не однакова: коли пан увіходить куди, то лакей підбігає і кланяєть ся, і пальто панови скидає і говорить: ,,пожалуйте, пожалуйте!'' ще й двері ширшенько прочиняє, щоб не зачепив ся, буває, пан; а наш братчик сіромяга туди-ж поткни ся, то зараз: ,,Ну, ти мурло! куди преш ся? завертай назад, мугиряко!'' І зараз тії двері, хоч би й навстяж зяли, то зачинить... Ну, сказати, лакей, то звісно, панська помийниця, — яких помий туди влий, такими й смердіти-ме... така вже в нього душа... дак же й инші туди-ж...

Чого-ж воно так? Невже через гроші? Бо в пана гроший багато: зараз він лакеєви тиць у руку, — він йому й кожушинку скине, і двері відчинить... Або хоч от на машині: сідаєш у третю клясу, то там на тебе кондуктор нагримає, а иноді й межи плечі наштовхає, а такісінький собі мугиряка, як і наш братчик, тільки що з ґудзиками... А пан за великі гроші сідає до першої кляси, то вже там він на кондуктора гримає, а той тільки все ,,як завгодно''... Матери його ковінька, як же воно недобре на сьвіті зроблено!...

Ну, та вже, — думка в мене, — нехай собі там хто що хоче, а вже я дознаю, як воно так на сьвіті жити, щоб ніхто тобою не поштурхував, а щоб сам собі пан був!

Їздять пани в першій клясі, поїду й я!

Біс його бери, що воно дорого, отже я з того не зубожію. Хазяйствечко в мене хоч там і не велике, та не зовсім і мале, а син у мене один, — роботящий парубяга, — то все воно йому самому припаде... от там хиба ще за дочкою що дам, а більше нікого й нема.

Оттак собі надумавши ся, — се було тамтої осени, — та й лаштуюсь у дорогу, та й нікому не хвалюсь. У мене в городі було таки й діло до знайомого чоловіка. Як прийшов той день, — узяв карбованців із двадцять гроший та й на стацію вже-б то йти. А жінка:

— Що се ти, чоловіче, в дорогу йдеш, а куди й не кажеш? Що воно за мода? Мабуть уже знову за якимись громадськими ділами, — тільки гроші переводиш.

А я на сьміх і кажу:

— Піду панського права добувати.

— Тю, — каже — чи ти не здурів? Чи тобі на сьвіті жити надокучило?

— Ні, — сьмію ся, — тільки надокучило мужицьке право.

— Що-ж ти робити-меш? — питає, а сама, бачу, вже й боїть ся, і роботу покинула, і не знає, що їй і сказати.

— А що-ж я робити-му? Де пани бувають, там і я побуваю, подивлю ся, чи не можна якось так, щоб і мужик в одній хаті з паном сидів.

Вона як заголосить:

— Ой лишечко! Пропав же ти, пропав же ти на віки! Та тебе-ж закатують, та тебе-ж на Сибір завдадуть або на Соколиний острів запроторють... Та там же гадя-гадя, що й ступнути хрещеній душі ніде!... (І звідки вона те знає — про те гадє?) Та діточок же наших дрібнесеньких посиротять!...

А вони, ті діточки, таки й дрібнесенькі: сина сеї осени оженив, та й до дочки вже ті, що куниць шукають, рипають ся... Гаразд хоч, що обох на той час у хаті не було, а то-б і їх стара до лементу привела. Уже нерадий, що й признав ся. Почав її вмовляти, почав їй се та те... Сяк-так розважив,— затихла... Затихла, а сама своє думає: як випроваджала, то так сльози і бренять на очах...

І шкода мені її, і самому неначе трохи смутно стало, — ну, а все таки того, що намислив, не кидаюсь, простую на стацію. Прийшов.

Узяв білєта першої кляси... таки дали, нічого й не сказали... Овва! та й дорого-ж, нехай йому всячина!... Се так, що не дурно панське право достанеть ся!... Ну, та дарма: один той день, що батько в плахті.

(Дальше буде).

*) Кисетина, кисет — гаман, капшук.

КАЛЕНДАР.

ЛИПЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
27	Четвер	Акилли
28	Пятн.	Володим. кн.
29	Субота	Атиногена
30	Неділя	7. Марини вмуч.
31	Понед.	Еміліяна,
1	Вівтор.	Серп. Макрини
2	Середа	† Ілиї прор.

НОВИНКИ.

¶ Пожар лїсів в Канадї. В Канадї, в стейтї Онтаріо, та в Зл. Державах, в стейтї Мічіґен минувшого тижня шаліли страшні пожари лїсів, що потягнули за собою сотки жертв в людськім житю. Филї пожару, кільканайцять миль широким пасом, перейшли цвитучими колись оселями, положеними серед лїсів, і знищили їх до тла. Найбільша катастрофа лучила ся 13-го с. м. в місточку Porcupine, в Канадї. Перед шаленою филею огню 600 мешканців місточка, мужчини, жінки і дїти, не маючи иншого ратунку, кинули ся в озеро, при чім около 200 осіб найшло смерть. Кілько осіб найшло страшну смерть серед огню — на разї не дасть ся докладно обчислити. До сих пор поховано уже около 100 звуглених трупів, однак сотки, безперечно лежать ще під руїнами спалених місточок. Коло місточка Поркюпайн, находить ся вуглева майна, і в минувшу суботу найдено у ній 17 вдушених димом пожару майнерів. З обшару, обнятого пожаром, до сусїдних міст безпину надходять товпи пів нагих жінок, дїтей і мужчин, яким пощастило ся виратувати житє з катастрофи. Спеціяльні потяги привозять сотки нещасних, які розповідають, що усї дороги і дорiжки обнятого вогнем дістрікту, як також і желізничі дороги суть засіяні трупами попалених. З Торонто 14-го с. м. вислано спеціяльний потяг з 350 домовинами в цїли похоронення валяючих ся по дорозї трупів. Коли найгірші хвилини катастрофи минули, нелюди, яких не зворушували сотки трупів ані розпука оставших, кинули ся рабувати. В місточку Pottsville одного зловлено на горячім учинку і розстрілено на місци. В самім тільки Porcupine-ськім дістрікті число погибших приблизно подають на 500 людей, кромі соток покалічених, попарених та збожеволілих. Пожари лїсів в сумежнім стейтї Мічіґен цілковито знищили містечка Oscoda і Au Sable; в місточку Millersburg зґоріла половина домів. З людий згинуло, як вдає ся, небогато; до сих пор найдено всего лиш чотири трупи. Небезпека однак ще не проминула, бо огонь поволи дальше в'їдає ся в лїси і потрібно лиш трохи сильнїйшого вітру, аби його опять роздути до живлової сили. Лиш сильні зливи будуть могли цілковито погасити огень.

¶ Жертви спеки. Тропічні спеки тревають протягом послїдних двох тижнів в місті Ню Йорку, як і взагалі в цїлім майже краю, потягнули за собою численні жертви. Не маємо статистики з инших міст, тому подаємо лиш число померших від сонїчного удару в самім місті Ню Йорку. І так минувшого тижня впало на улицях міста від сонїчного пораження 200 осіб; минувшого року, в відповідаючім минувшому тижневи, з тої самої причини вмерло всего лиш 33. Загальне число смертности виносило 1754, проти 1472 в минувшім році.

¶ Балканська заверуха. Балканський Комітет в Лондонї одержав від наставницї одного шпиталю на пограничу Чорногори, місс Едити Дургам, лист, в котрім описуєть ся безвихідне положенє тих Альбанців, що мусїли утікати перед насильствами турецького правительства і крити ся в недоступних горах. Горішна Альбанїя — так пише міс Дургам — представляє одну пустиню. Всї жінки і дїти, з виїмкою тих, що їх спалено живцем по їхніх домах, вивтїкали в гори і тут надїють ся леда день голодової смерти. Більш 2.000 людий криють ся по печерах і вертепах, а решта людности шукає притулку по гірських шаласах. Як не надійде скора поміч, наступить вкоротцї страшна смертельність з недостачі поживи. Бідні втїкачі піддержують своє житє жуванєм листків і виваром з жагучої кропиви, яку варять в нафтяних бляшанках. Турецьке військо по приказу проводирів з молодотурецького табору мордує людий як за часів середновічного дикуньства: безчестить і палить християнські церкви, пускає з димом цїлі села повстанців і допускає ся над спокійним нераз населенєм такого варварства, що аж сусїдні европейські держави мусїли вислати до турецької Порти рішучий протест. Голос мучених і мальтретованих Альбанців найшов відгомін аж в американській пресї, яка взиває правительство Злучених Держав до інтервенції в користь альбанського населення. Ситуація вельми критична і кождої хвилї можна надїяти ся загально европейської війни на Балканськім півострові, який — як відомо — є вже від давна кістколо незгоди поміж тими европейськими державами, що нібито опікують ся жителями сеї вічно неспокійної країни. Сю справу обговорюють тепер живо в Лондонї і Віднї, а й прочі европейські держави обмінюють ся нотами і шлють свої протести до турецького правительства. Турки приймають до відомости усї ті ноти чужосторонних держав, обіцяють поправу, але Альбанців мордують дальше. Така то доля тих, що мають сьмілість бороти ся за свободу і волю своєї вітчини.

¶ „Карпатія“, товариство взаїмних обезпечень на житє і ренти в Чернівцях уконституувало ся на перших загальних зборах, які відбули ся дня 1. липня 1911. р. в льокалях товариства в Чернівцях при вул. Кохановського ч. 12. о 5-ій годині по полудни. Почетним президентом вибрано Його Ексцеленцію митрополита Андрея Шептицького. До управи вибрано п. п. професора університету Д-ра Стефана Смаль-Стоцького заступника краєвого маршалка і посла до Ради Державної і до Сойму краєвого, президента Земельного Банку Гіпотечного у Львові, Д-ра Теофіля Дембіцкого, дідича і адвоката в Коломиї, судового радника і члена галицького Виділу краєвого Івана Кивелюка у Львові, директора Краєвого Союза Кредитового у Львові, Костя Паньковського, радника митрополичої консисторії у Львові і катехита реальної школи о. Теодозія Лежогубського, лїкаря і властителя реальности, Д-ра Константина Клима в Чернівцях, надрадника суду, властителя реальности і адвоката в Чернівцях, Володимира Ясеницького, ц. к. радника правительственного професора і властителя, Євтея Пігуляка, члена буковинського Виділу краєвого в Чернівцях, ц. к. краєвого інспектора шкільного, властителя реальности, посла до Сойму і члена Виділу Краєвого, Омеляна Поповича, університетського професора і властителя реальности в Чернівцях, о. Дениса Єремієва, посла до Ради державної і до Сойму, властителя реальности в Чернівцях, Антона Лукашевича, ц. к. радника судового, посла до Ради Державної і до Сойму краєвого, властителя реальности в Чернівцях, Ілю Семаку. До надзираючої ради вибрано: директора Руської Щадниці в Перемишли і адвоката Д-ра Теофіля Кормоша, пароха в Прилипчу, о. Юрія Калинюка, посла до Сойму краєвого, адвоката Д-ра Тодота Ґалїпа, начальника відділу товариства „Днїстер“ у Львові, Ярослава Колтунюка, начальника відділу „Селянської Каси“ в Чернівцях, Остапа Луцького.

¶ Меценас д-р Андрій Кос, засуджений польським трибуналом на 100 корон кари за кінцеві слова своєї оборонної промови: „Честь тобі, українська молодїже, за те, що ти так гонорово поступила“ в котрих вироку- ючий трибунал добачив ся образи, вніс просьбу до цїсаря о знесенє сеї кари в дорозї ласки, тому що проти засуду вирокуючого трибуналу не може оборонець нїгде відкликати ся, а засуд — на думку мец. д-ра А. Коса, стрінув його зовсїм неслушно, бо трибунал, не видавши вироку і не зазначивши ще свого становища, не міг бути нїяк обидженим.

¶ Галицькі вибори є славні на цїлий сьвіт. Про них пишуть усї великі часописи, а люди, що читають се, не можуть з дива зійти, що в Галичинї є можливі такі великі пахрайства. В послїднім числї монахійської сатиричної часописи, „Simplicissimus“, є поміщена отся дуже влучна історія: Селянин подає предсідателеви виборчої комісії свою картку голосованя, виповнену назвиском опозиційного кандидата. Предсідатель отвирає картку, перечеркує назвиско того кандидата, на якого голосує селянин і дописує назвиско правительственного кандидата. Здивований селянин наближає ся до предсїдателя і хоче бачити, що він властиво робить з його карткою. Але предсїдатель остро крикнув на нього: „Чому заглядаєш? Чи ти не знаєш, що голосованє відбуває ся тайно? Ти дурню один, ти!“...

¶ Великий пожар в рафінерії нафти. Дня 4-го с. м. коло години 8 вечером ударив в Горлицях (Галичина) грім в рафінерію нафти і запалив цїлий збірник ропи. Огонь тревав цїлу ніч: над раном завалила ся горішня стіна збірника і ропа залляла простір на кількасот метрів навкруги. Шкоди суть величезні. Зелїзничий двірець є зовсїм знищений. Телеґрафічні стовпи попалили ся, зелїзничий шлях понищений, поїзди не їздять.

¶ Передача Вавелю в „ręce kraju“ відбула ся зовсїм незамітно і без паради. Оногді військові власти, які торік вицофали з відтам ґарнізон, стягнули з Вавелю також послїдні варти, так що Вавель перестав бути військовою фортецею або казаматом і є доступний розумієсь за заплатою для всїх. Так отже давний королївський замок, з блїдим блеском минулої слави Польщі тай з незатертими слїдами руських впливів на вавельських стїнах, буде притягати все до себе тисячі Поляків з Галичини, королївства і Познанщини, і будити в них спомини їх давної власти і сили, якої останки уживають вони на гноблене Русинів. Нам Вавель буде пригадувати ся при щорічній буджетовій дебатї в соймі, бо що року буде вставлене кількадесять тисяч корон на удержанє його. На ту рубрику складають ся в львівській части і руські хлопи, які нїколи того Вавелю і видїти не будуть. Вже тепер коштом краєвого податкового гроша пішли міліони на відновленє і відреставрованє Вавелю, саме в часї, як сотки тисяч дїтий пропадає в темноті, а тисячі громад не мають шкіл і будинків шкільних. Але добре, що бодай Вавель „odaustryaczony“.

¶ Школа нового типу. З Парижа доносять, що принятий з разу з великим недовірєм новий тип початкової школи, заснованої париським педаґоґом Діротом, стрінув ся тепер з причини знаменитих вислїдів із загальним признанєм. Ся школа функціонує лишень через лїто, а ведена, в дословнім значіню, на нїдрі природи. Поки що були лише два заведеня сего типу, оба під управою їх творця — згаданого Дірота, одно, в характері екстернату, за містом не далеко лїска Венсан, мало до розпорядженя кусник поля, друге, в формі інтернату на селї в Монтінь сір Льоанж. Інвентар сеї школи творили табурети, столи, довгі лежаки, що служили до ґімнастики легких при примінї раціонального віддиханя носом та складані обозові ліжка. Полотняні намети служили захистом підчас великої спеки або дощу. Дїтвора віддана на виховане до сього інтернату, вскорі привикла до атмосферичних змін, знаменито зносила холод, горячо та дощ. Впрочім школа Дірота мала до своєї розпорядимости мурований дім Монтінь, в котрім є уладжені спальні на час дуже холодних ночий. Вся одначе наука й забава відбувала ся на сьвіжім воздусї, а окружаюча природа була головним мотивом научуваня. На листках і камінцях вчено чотирох аритметичних дїлань, обєм дерева давав понятє бриловатости, гладка тафля піску нераз заступала підручну шифрову табличку. Ученики рисували, беручи за мотив се, що їх окружало. Товста ґончарська глина служила їм до модельованя овочів і цьвітів; студії унервленя листа або шапинки цьвіта кількож мали чару, коли не були сухою задачею з ботанічного шкільного підручника!... Все се було живе та з єством дитини злучене. З кусників дерева витинано коники, овечки, роблено візки. Що дня влаштовувано збірні прогульки, щоби оглянути якусь недалеку фабрику, варстат, столярню, кухню, або роботу мулярів, ґончарів і т. д. Підчас годин рекреації дїти управляли свої огородцї, садили в них ростини й деревця, поливали їх і пололи буряни і т. д. Школа є коедукаційною. Вік принятя дитини означений від 4 до 14 лїт. З початку, як сказано в горі, школа ся мала неприхильників, песимістів. Тепер проф. Діро тріюмфує — найшов загальне признанє. Дїти здорові, румяні бють із їх обгорілих, черствих лиць, вага й міра дїтий—виказує значний приріст, а кандидати представлені до іспитів, переходять їх знаменито, визначуючи ся серед ровесників бистротою ума та далеко сильнїйше розвиненою інтелїґенцією.

¶ Приріст населення в Европі. В часї від 1801 по 1910 рік приріст населення в Европі виніс 150 проц. Коли одначе в Франції виніс сей приріст всего 18 прц. то за весь сей час у Росії приріст виносить 200 прц. в Австрії й Італії 100 прц. а в Бельгії та Голяндії 280 прц. В р. 1801, як каже один статистик, мала Европа 175 міліонів населеня — тепер має 438 міліонів. Найсильнїйшим народом на початку XIX. століття була Франція з 33 міліонами жителів. Населене мала численнїйше ніж инші держави з виїмкою Росії, котра числила 36 міліонів. Населенє сих держав, котрі тепер належать до Німеччини, виносило 25 міліонів. Австрія й Угорщина, взяті разом, мали теж майже таку саму кількість жителів. Анґлія не мала більше як 16 міліонів. Нинїшна Італія числила тодї 17 міліонів населеня.

Пер Сівле.

СТРАЙК.

(Дальше).

Дальше не міг; бо в сій самій хвилині вискочив з за стола Стенсен і кинув ся на нього. Ще мить, і в кімнаті усе закотлувало, завертіло ся, закипіло. Стенсен і Руберґ качали ся по долівці у тісних обіймах, та порскали і кусали ся, наче пес з котом; на них звалило ся двох констаблів і трьох охотників, та намагали ся їх розірвати. Стіл перевернув ся, шклянки і фляшки з бренькотом порозбивали ся, а пиво і горівка потекли річкою, мішаючи ся з кровію борючих ся. А се все серед оглушаючого вереску та крику.

Наконець, по розпучливій обороні поконано усіх чотирох злочинців; сейчас доставлено посторонків і повязано їм руки на плечах. Усі представляли сумний вид, а особенно Стенсен. Його одіж висіла лахмітем, з уст і носа дзюрчала кров; кров плила також з кількох ран на руках та з рани на шиї, одержаної від удару шаблі. На щастє худе рамя кравця Момсена не було звичне до махання шаблюкою, а ще більшим щастєм було, що вижичені шаблі були в такім стані, що являло ся зовсім рівнодушним, котрим боком шаблі вдарило ся. За се праве око Руберґа пішло у відставку та виглядало, як неформена, темно-синя бульба; і із нього то тут, то там, текла кров, а його уніформ показав ся неможливим до дальшої служби.

Рушено з поворотом до ратуша. Стенсена і Амундсена треба було спутати й за ноги, і так повязаних, нести на руках. Ся процесія викликувала по дорозі неаби яке здивоване. З усіх дверей і вікон люди виставляли голови а позаду, наче довжезний хвіст, викрикуючи і галасуючи, бігли хлопці. На брамі ратуша приняв їх офіціянт, і щойно вернувший комендант поліції. Арештованих запроторено у найтемніщі і найсильнійші казамати.

XI.

Вечоріло. Лиш декількох страйкерів були случайно сьвідками арештовання; майже всі порозходили ся вже були по хатах, деякі сторожили фабрики, коло яких поліція і зі свого боку поставила сторожу. Мимо того однак в несповна годину знало ціле місто про подію. Розсівано найдивовижнійші вісти про брутальне поступоване поліції; а найбільше обурювало всіх те, що поліція підчас арештовання била робітників добутими шаблями. З дільниць, замешканих робітниками, почала ся дійсна мандрівка народів. І не минуло кільканайцять минут, як перед ратушем закишіло від мужчин, жінок і дітий. На низеньких сходах перед ратушем зібрали ся робітники, а їх число, що ні минута, росло і росло. Один з поліціянтів вже двократно завзивав товпу до розходу; одиноким наслідком того було се, що робітники підступили ще близше. Тепер явив ся поліційний офіціянт. Він заговорив острими словами. В відповідь роздав ся глухий грізний гук невдоволеня; а за мить якийсь різкий голос залунав визиваючо:

„Ні, доти не вступимо ся, доки не дістанемо товаришів на волю!"

„Не підемо, не підемо! — Випустити їх! випустити!" — лунало зі всіх боків.

„Чи ви, люди, подуріли? Хочете нірвати ся на поліцію? Се може небезпечно для вас покінчити ся!"

„Не турбуйся! — Випустити арештованих! — Та-а-а-к, випустити! випустити!"

„Гаразд!" Офіціянт засвистав свистілкою; з брами виступило яких десять людий, констаблі і охотники. „В перед ступай!... Привернути лад!.."

Однак виступивша армія мала свої питомі погляди на положенє справ.

„Но, буде вже раз!.. — Я сам йду з вами! — В перед!"

Армія рушила в перед, однак не можсказати, щоб надто поквапно. Маси відрухово подали ся у зад.

„Бачите, се помагає. Лиш в перед!"

Нараз загремів чийсь голос:

„Го, го, не даймо ся загнати, наче отара овець. Ану, хлопці, до них!"

„На них, на них!.. Гурра! — гурра!"

Наче лявина, покотили ся маси робітників на поліцію, яка що сил почала втікати до ратуша. І більший частині вдало ся втічи. Офіціянт був послідний, що встиг вратувати ся і він з поспіхом обернув ключем в замку брами; всеж таки ліва пола його довгого, уніформового кабата лишила ся в кулаці одного молодого робітника. Кромі сего страйкери дістали в свої кіхті двох констаблів і одного охотника, з професії шевця. І тим саракам прийшло ся спокутувати за цілу поліцію; стусанами і копняками прогнано їх геть з терену війни.

„Змилуйте ся, даруйте жите! Згляньте ся над моєю жінкою і дітьми! — лебедів швець.

„Дайте йому вже спокій, хлопці", — кликнув хтось з товпи. — „Ось глядім ліпше, як відбити наших товаришів."

Лишено побиту трійцю їхній судьбі, перед тим відобравши однак від шевця його грізну шаблюку і поломавши її на куски. „Випустити арештованих!.. Випустити!"

Сьвітла поліція мовчала, начеб набрала повен рот води, та взагалі не вистила носа з поза грубих дверий маґістрату. Нараз загреміла одна каменюка об сї двері, за нею друга, десята. Крізь вибите вікно полетіла в середину рукоять поломаної шаблі. — В середині все ще гробова мовчанка.

„Виломити двері! Гурра!..." Посипали ся тисячні удари запятками чобіт. „Ні, се на пїнацю! Плечима!..."

Стало ся. Тріск — і двері пукли в завісах; однак зелізні окутя все ще їх держали. І наконець відчинило ся мале віконце на другім поверсі, а у ньому показало ся кругле, червоне лице директора поліції, привитане громовим окликом: „Випустити! — випустити!" Треба було ждати добру хвилю, заки крик трохи втишив ся і він міг прийти до слова.

„Про мене, стане ся, як хочете! Але потім мусите поводити ся розумно, розум-но!"

„Так — так!" — лиш випустити їх — сейчас!"

Брама відхилила ся ледви на стільки, що Стенсен, Пер Амундсен і два прочі арештанти змогли протиснути ся, кочім опять поспішно зачинено її і забариковано. Оркан окликів поздоровив увільнених. Одіж Стенсена була в оплаканім виді. Сурдут, камізолька і сорочка висіли шматками так, що скрізь визирала гола грудь. Пер Амундсен прийшов однак на гадку залатати діру полою з офіціянтового мундуру при помочи шпильок — що викликало неописану втіху.

Ворохобники в Лянґестранд запанували над містом. Поліція була вдоволена, як її не чіпано.

Горожани задеревіли від страху; позачинювано ся у домах, за сильними замками і віконницями. Ніодин повіз не показав ся на бульварі, мимо чудового, теплого вечора. У мійськім парку ніодна пані не появила ся, щоб повеличати ся своїм модним, весняним строєм.

Фабричні робітники рушили лавою, аби поговорити рішуче слово з фабрикантами. Стенсен і Пер Амундсен вели провід. Видці, яких не хибувало на ринку, повертали у свояси.

Однак найшла ся ще одна трупа людий, яка на власну руку зібрала ся і йдучи вулицями міста, допускала ся всяких безправств. Усї волоцюги, злочинці, індівідуа, що уникають денного сьвітла, — усе те нараз голосно заговорило. На чолї сеї банди станув Олюф Рундстрем. В ночи вломано ся до гостинниці, належачої до вдови по Бертелю Талеберґу. Було там доволї припасів для жаждучих. Вдова Талеберґ, пробуджена в ночи бренькотом шклянок та гуком отвираних фляшок шампана, збігла на долину; однак блискучий ніж в руці Рундстрема та „вісімнайцять тисяч рогатих чортів", які він сейчас приклинав, заставили її ще скорше, ніж прийшла, втікати назад у свою кімнату; тут прожила вона найстрашнійшу годину свого житя, коли тимчасом Рундстрем з товаришами пирували у її гостинниці. Наконець вони відійшли, забравши зі собою усе, що лиш представляло яку-таку вартість для їжи або пиття, щоб за містом, на горбку, продовжувати пир.

Тимчасом ватаґа робітників відвідала по черзі усїх фабрикантів, не заставши однак ніодного з них дома, позаяк лянґестрандська дошкова шляхта вимігрувала з міста в найбільшім поспіху.

У вівторок ранком, ледви годинник вдарив сему годину, як увесь сьвітлий магістрат зібрав ся на нараду; одноголосно ухвалено завізвати телеґрафічно військову поміч. Відділ піхоти міг явити ся в місті около 4-ої години по полудни. Сейчас вислано поліціянта, перебраного по цивільному, з телеґрамою; а збори з нетерплячкою ждали сеї години, коли льокомотива поїзду засвище для них увільнене.

Перед полуднем опять зібрали ся товпи перед ратушем. Се були переважно фабричні робітники, повні надій на побіду; вони сьміяли ся з сумнівів одиниць, що пророкували прихід війська. Військо? — гаразд, хай лиш прийде! — Алеж жовніри не прийдуть — не будуть мати відваги прийти! — Поліція лишила ся невидома. Мимо того однак товпи поводили ся надспідівано спокійно. Тут і там почали колотнечу піяки, тут і там залунав голоснійший оклик; то було все.

Так проминув час аж до десять мінут по четвертій. Нараз залящів пронимаючий свист льокомотиви. За хвилину надбігло що духу двох хлопців:

„Тепер — йдуть! — — — тепер йдуть!"

„Хто?"

„Жовніри!"

Кількасот кроків повисше, на мості, заблестіли два довгі ряди сяючих баґнетів.

XII.

Нараз зляґла над ринком важка тиша. Бачило ся в оці кождого безрадність. Втім хтось нечайно кинув в товпу раду двома словами: „Камінє, хлопці!" Наче грізний відгомін загреміло з соток і соток грудей: „Камінє, — камінє — камінє!" Як вилив ріки, кинули ся робітники на купи ломаного каміня. Набрано повні кишені, шапки, капелюхи.

Тимчасом військо задержало ся і стануло в північно-східнім куті ринку. Бурмістр міста та директор поліції наконець відважили ся вийти на вулицю; вийшли у повних уніформах, супроводжені усею поліційною силою і поздоровили обох ляйтнантів, командуючих військом. Бурмістр ніс під пахою книжку.

„Ха, ха", зареготав ся якийсь сьміхунчик — „дивіть, він відразу приніс зі собою молитвенник."

„Дурню! — відтяв йому другий — се є чорна книга. Чи не бачиш, що вона така сама чорна, як наш бурмістр, та — Дух сьвятий при нас — сам чортяка!"

Товпа зростала постійно: з кождої вулиці, з кождого переулка десятками і сотками надбігали цікаві. Бачило ся в товпі навіть служниці з малесенькими немовлятами. Мійські богачі з жінками і доньками, відважили ся також виглянути на вулицю із своїх вікон або навіть і вийти на балькон.

Робітницька армія вернула узброєна камінєм і товпи почали стісняти ся довкола уніформованої армії густим, непроглядним вінцем.

І ось виступив бурмістр, наказав мовчанку і завізвав товпи до розходу. Дарма. І тоді він розкрив „чорну книгу", відкашляв пару разів і почав:

„Силою правом наданої мені власти і з обовязку найвисшого місцевого урядника, отсим повідомляю вас, що карні параґрафи дотично збіговиск, точка 9—12 говорять".... і т. д. і т. д.

Підчас відчитування панувала повна тишина; поодинокі оклики, зміряючі викликати загальний сьміх, прогомоніли безслідно. Однак приказ не віднїс ніякого наслідку; противно, вінець стискав ся все більше і більше. Два рази ще повторив бурмістр свій „відчит", але товпа все росла. Послідний раз його голос цїлком заглушив гамір, крик та свист.

„Дякуємо, ми се вже знаємо! — Не мучте ся дармо, чорний! — Се не є зовсїм так небезпечно, як він представляє, хлопці! Король наш тепер є в Анґлії, а їм не вільно стріляти кулями без його дозволу."

Коротка команда. Пів сотні баґнетів знизило ся у діл, міряючи у груди кипучих мас.

Однак рівночасно з тою самою командою зашумів у воздусї град каміня і посипав ся на військо.

Так почала ся битва на Лянґестрандськім ринку. Бурмістр і директор поліції бігцем спасли ся до найблизшої торговлі, якої властитель сейчас забарикадував двері. Положенє війська зовсім не було сьвітле. Перші зараз камінї ранили кількох жовнірів досить поважно.

Опять команда. Блискучий ряд баґнетів бігцем рушив в перед. Перед ними бігла товпа, лаючи і кричучи під небеса. Град каміня не уставав. Що хвилина доставлювано сьвіжу амуніцію з довжезних куп на бульварі; жінки і дівчата помагали, доносячи камінє у своїх хустках і запасках. Передовсім визначував ся в тім один сильний, старий мужчина. Його камінє потрапляло з небезпечною певністю і силою, підчас коли він, втікаючи перед баґнетами, що ні хвилина приставав і добуваючи камінє із своїх кишень, кидав без перестанку. Се був ніхто інший, як сам „Господи Боже" з „Ріпи."

„Треба доконче справити ся з тим старим чортом!" закликав командуючий офіцир. Не вспів однак ще вимовити сих слів, як вдарив його в голову камінь з руки „Господи Боже", і він поточив ся на землю без памяти.

„Стань", закомандував другий ляйтнант. Десять жовнірів дістало приказ стріляти. „Мір — пали!" Загреміла сальва. Сейчас приготовлено другу, тим разом вже з чотирма острими набоями.

На гук сальви товпа здрігнула ся і стало тихо. За хвилину однак вибухнула нова хуртовина, тим разом гірша ще від попередної.

„Стріляють на вітер! — Хочуть нас настрашити сліпими патронами! На них! На них!" На чолї товпи біг старий „Господи Боже". Його очи забігли кровю, а в кутиках уст показала ся піна.

„Мір — пали!" Загреміла друга сальва. Олє Авґустинусен, похилив ся і рунув в перед, на лице і остав непорушно на землі.

„Застрілили одного!" — почув ся крик.

„Ого, се брехня!"

„Так, так, ось там лежить!"

За пару секунд всякий на боєвищи вже знав про се, що одного вбито. Отже се було правдою: жовніри стріляли кулями! І се вистало. Бо коли опять військо рушило в перед з похиленими баґнетами, товпи почали втікати у диким страху, кождий ратуючи своє жите.

Наче за ударом чародійної палички опустів ринок.

Так здавлено червньову революцію в Лянґестранд.

Поліція мала тепер повні руки роботи; заки надійшов вечір — всї лавки в поліційнім арешті були так густо заняті, що буквально навіть шпилька не моглаб вже там змістити ся.

Лянґестрандська аристократія глубоко відітхнула. Її мужеські і жіночі представителі без крихітки обави приглядали ся, як чотирох констаблів всадили „Господи Боже" у візок і відвезли до ратуша. Директор поліції і бурмістр — оба відзискавши опять свою урядову повагу — вилізли з криївки і стануліи коло візка, коли лікар орікав, що старушок є вже мертвий; його поцілила куля у саму середину грудий.

(Конець буде).

В ночи серед степу.

Плине, вєть ся Дніпр широкий,
Сутінь кута береги;
Думай, слухай на всї боки —
Степ безмежний навкруги.

Сплять тополі над водою,
Тихо падає роса,
Над землею молодою,
Сяє зоряна коса.

Бродять тїни по долині,
Снів шукають чарівних,
Не стихає на калині
Пісня радощів ясних.

Хтось великий, повновладний
Сипле зорі в глибині,
Кличе, мане в храм принадний,
У чертоги осяйні.

Олекса Коваленко.

„Срібні Роси".

…елий кутик.

Пес у ваґоні.

…м з двірців зелїзничих в …одить одного дня в серпни … року кондуктор до ваґона …о там на лавцї побіч яко… очевидно якогось Анґлій… величезний псиско:

— Будьте ласкаві і заберіть сего пса звідси! — каже кондуктор до то… пана.

— Коли менї ся не хоче! — відповідає пасажир.

— То будьте ласкаві і ходіть зі мною!

— То менї й не в голові.

— То я закличу начальника стациї.

— Про мене й двох, та що з того?

— Що з того? То вже побачите.

— Ну, то побачимо.

За … приходить начальник стациї і відзиває ся чемно до пасажира:

— Ви прецінь знаєте, що псів не вільно брати з собою до ваґона!

— Я того й не перечу — відповідає пасажир.

— Ну, то будьте ласкаві і вийдіть з псом!

— Коли менї ся не хоче.

— То подайте менї своє імя і свою адресу.

— Дуже охотно, чому би нї, коли вам то на щось придасть ся.

— Я вас кажу звідси викинути і спишу відтак протокол.

— Добре, побачимо! — каже пасажир.

Начальник видить, що має діло з якимсь упертим Анґлійцем і відзиває ся до него знову дуже лагідно: — … те ся, чого ви такі уперті і … те пса з відси забрати?

— Бо то не мій — відповідає пасажир.

— А чомуж ви того зараз не сказали?

— Бо мене нїхто о то не питав.

— В тій хвили надійшов властитель пса і забрав його з ваґона.

Нечемна і побожна папуґа.

Стара панна Йопкінс в Антверпії дістала була в дарунку папуґу, котра, як їй сказано, мала уміти знаменито говорити. Але радість її борзо пропала, бо коли вона одного дня приступила до клїтки, папуґа заверещала з цілої сили: „Гинь, старе пудло!“ Мимо того вона полюбила птицю і постановила відучити її тих поганих слів. Вона довідала ся, що старий, побожний паламар в сусіднім селі Нуйвельде має також папуґу, котра уміє добре говорити, отже пішла до него на пораду. Той порадив їй, щоби вона взяла його папуґу і впустила до своєї та не показувала ся через кілька неділь до клїтки; за той час її папуґа забуде ті слова а виучить ся від його папуґи чемнїйше говорити. Вона так і зробила. Коли час науки минув, панна Йопкінс приступила знов до клїтки, а її папуґа заверещала зараз знову: „Гинь, старе пудло!“ а відтак обі папуґи крикнули разом: „Господи, услиши нас!“

Виборча сьпіванка.

(В калуськім повітї кандидували проти п. Романчука два кацапи: старокурсник Сойка і новокурсник Гецев і оба, розумієсь, провалили ся)

Злапав Гецев Сойку —
та най буде й так.
Ой, так, чи не так,
Сойка „Русско-польскі птак“.

Різав Гецев Сойку —
вшиполяки в крик.
Ой, в крик, чи не вкрик,
Сойка теж ревів як бик.

Скубав Гецев Сойку —
п. Бобжиньский змяк.
Ой, змяк, чи не змяк,
а для Польщі кепський знак.

Варив Гецев Сойку,
без пшона, без круп,
Без круп, чи не круп.
бідний Сойка давно труп.

Схрупав Гецев Сойку,
зіжмякав не фляк.
На фляк, мягкий фляк,
аж Гецева трафив шляк!

Гриць Щипавка.

Велике Всенародне Віче!

в Клївлендї Огайськім

в справі Мирослава Січинського відбуде ся заходом Укр. Народного Комітету в недїлю, дня 30 липня 1911 р. о 2-ій год. пополудни.

в **„Polonia Hall“, Th. Kurtz Propr. 800-4 College, Ave., Cleveland, Ohio.**

Усїх інтересуючих ся живим, народним житєм, запрошує ся до численної участи.

КОМІТЕТ.

Оголошене.

Дня 30-го червня 1911 основано при церкві сьв. Юра в Ню Йорку сьпівацьке товариство під назвою „Український Хор“. До комітету зістали вибрані: Василь Лазута, предс.; Остап Крук, секр.; Йосиф Мулярчук, кас. Просить ся всїх сьпівολюбивих панів і панночок з Ню Йорку приступити до нашого ново заснованого „Українського Хору“. Вкладка місячна тільки 15 цнт. Проби що середи і пятниці відбувають ся в гали церковнїй на 20 улици. — Остап Крук, секретар. 29—30

.Цїни і правила оголошень в „Свободі“.

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубрици „Рух в Відділах Р. Н. Союза“.

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛІВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разі оголошенє безусловно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцяють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлі	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні віруваня	20
Русько анґлїйський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унїя в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

ДРУКИ

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Поминик за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден	2

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛЇҐІЙНІ.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковник, малий, лат. буквами	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Души	80
Зборник	80
Зборничок	55
Збірничок найкрасших пісень церков.	10
Ангелский хор, збірник народно-церковних пісень під ноти, часть I.	25
Ангелский хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Души	1.80
Хлїб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими буквами	1.80
Зборник	1.90
Зборничок	1.30

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий money-order. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнїйше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за послїплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street. Jersey City, N. J.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Родимцї! — Отсим повідомляю Вас, що компанїя

Investment Corporation

котра продає землю в Yorktown, Virginia, установила мене одиноким своїм аґентом для всїх Русинів. Хто отже бажає купити добру фарму або і поодинокі лоти (парцелї), а крім того дістати

добру сталу роботу у фабриках,

які назва́на в горі компанїя почала тепер будувати, нехай зверне ся листовно або устно на мою, низше подану адресу. Під сю пору потрібно до тих фабрик 500 робітників, але компанїя дає роботу тільки тим людям, котрі куплять у неї землю.

В тій околиці є вже около 20 руських фамілїй і всі вони зі свого купна надзвичайно вдоволені. Хто там приїде, може про правдивість моїх слів переконати ся сам від осілих в тім місци своїх земляків. В короткім часї буде у тій місцевости побудована руська церков і школа.

Із зголошуючими ся людьми я виїзджаю кождого вівтірка на місце до Верджінії. Як хто з Русинів хоче купити або хоч оглянути виставлену на продаж землю, нехай явить ся лично у підписаного найпізнїйше о 11-тій год. перед полуднем кождого вівтірка, а я його відвезу враз з другими аж на місце. Дорога з Філядельфії там і назад коштує 7 долярів. Всякі контракти робить ся тільки на місци, в Yorktown, Va. — По близші, зовсїм безплатні інформації, прошу відносити ся з повним довірєм на мою адресу:

B. MATOLICZ,
821 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa.

Свій до свого! 28—31

Попирайте свого руського чоловіка, у котрого можете дістати добре, сьвіже пиво, вино і горівку.

Велика галя для товариств на проби і мітінґи. Хто приїзджає до Ню Йорку, хай памятає, що у мене є завсїгди вигідний нічлїг. Памятайте адресу:

TEODOR KONAVICH
117 Ave A., NEW YORK, N. Y.
73 N. 4-th Street, BROOKLYN, N. Y.

Хто не уміє говорити по анґлїйськи

а хотів би мати доброго помічника до науки, нехай купить собі

Русько-Анґлїйський **ТЛУМАЧ**

Сторін 256. Тверда оправа. Ціна 60 центів. Гроші висилайте враз з замовленєм, через моні-ордер або почтовими марками.

Замовляти у:

Andrew Sawka, P. O. Box 44,
Jersey City, N. J.

МИХАЙЛО УГОРЧАК,
руський характеризатор

випожичає ріжні українські і иньші костюми на представленя і характеризує по низьких цїнах. Замовленя принимає найменше на 8 днїв перед представленєм.

641 E. 11-th St., 2nd floor, New York

R. J. GLICK Аґент асекураційний від огня.
Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING
(15—30)
SHAMOKIN, PA.

В першій русько-американській

РИЗНИЦЇ
в Шенандоа, Па.

можна дістати

всї церковні і братські річи.

Всякі замовленя принимаєсь і після желаня виготовляєсь.

Принимає ся також старі річи до направи.

Сьвітло це[illegible]найлїпшої якости.

Церковні книги ріжної величини як також всякі молитвенники в ріжних цїнах.

Ризниця має на складі блянкети метрик уроджень, вінчань і усопших. — 100 за 95 цнт.

На жадане висилає ся цїнник.

Пишіть на адресу:

RYZNICIA, 114 S. Chestnut Str., SHENANDOAH, PA.

Петро Яре[illegible]
руський погребни[illegible]

випожичає керичі на весїля, [illegible]ни і всякі другі забав[illegible]

115 Ave. A., NEW YORK, [illegible]
(між 7-ою а 8-ою ул.)
Телефон: Orchard 2568.

Російсько-Американська Лінія

одинока лінія без пересїданя між Росією і Америкою.

8 і пів дня до Роттердаму	11 і пів дня до [illegible]
„Лїтуанїя" — 22-го липня 1910	
„Бірма" — 5-го серпня 1910	
„Курск" — 19-го серпня 1910	
III кляса $29.00	III кляса $30.00
II кляса $45.00	II кляса $47.00
I кляса $52.00	I кляса $62.50

По близші подробиці просить ся звертати до наших аґентів або до головного заступництва

A. E. JOHNSON & CO.
27 Broadway New York, N. Y.

Русини Пітсбурґа!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШІ — ТО СИЛА?

Старайтесь пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім Банку

на розі ул. Carson-a і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цїлковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контролєрів.

Продаємо **корабельні карти** на найлїпші лінії, а **гроші** до краю висилаємо по почтовім курсі

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St.,
South Side, Pittsburg, Pa.

И. Е. Рот, през. А. П. Міллер, кас
Ол. Бучак, ур. банк.

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00.

Надвишка і неророзділені зиски $100.000.00.

Заснований 1864 року.

Провадить загальний банковий бизнес. Видає міжнародні моні ордери, драфти і пересилає гроші до всїх частий сьвіта. Позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїли ся протягом послідних 5 лїт і виносять тепер около $500.000.00.

Банк пересилає гроші через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Найвисше забезпеченє $100,000.00

НАЙНИЗШІ ЦІНИ.

Читайте з увагою!

Не дайте дурити ся аґентам крикливою і брехливою рекламою. Як вам хто говорить, що ручить за се або те, то ви запитайте цигана, чим він ручить і де його запука? Відвічальний Аґент і банкир складає заруку в державну касу. Заки повірите кому свій гріш, чи то до переховання, чи переслання до стар[о]го краю, попереду переконайте ся, чим і як хто ручить за ваш тяжко запрацьований гріш.

Я зложив в державній касї як заруку для вас **СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.**

Тому тямте, що треба уникати непевних банкирів. До ваших послуг є старий, опитний Аґент, який висилає 100 корон за $20.43, 200 корон за $40.85, 500 корон за $102.00, 1000 корон за $204.00. Продає шифкарти до Европи і до Америки, робить контракти, повновласти та полагоджує військові справи, а усе те робить

дешево, совісно і точно.

Пишіть по подробиці курсу і цїни шифкарт.
Відповідаю відворотною почтою, а всяку пораду даю безплатно.

HENRY J. SCHNITZER
141 Washington St., New York. 23-48

НАЙНИЗШІ ЦІНИ.

Найвисше забезпеченє $100,000.00

Лїчу лишень мущин!

Спеціяльні і заразливі слабости мущин.	Чи Ви есьте дїткнені якою спеціяльною слабостію і чи хочете віддати ся під опіку довіреного лїкаря?
Занечищене крови; скірні висипки; болї в ротї, горлї і на язиці.	Чи Вам випадає волосє? Чи чути Вам з уст і чи маєте неприємний віддих? Чи болять Вас зуби або ясна? Чи маєте біль голови або якісь болї в нижших частях тїла? Я ручу Вам за знамениту опіку в повисших случаях.
Недомаганя мочеві; блуди молодости; запаленя; корчі і неправильности артерій.	Чи не допустились Ви проступку проти прав здоровля і природи? Чи не відчуваєте болю в хребтї? Чи есьте зажурені? Чи есьте надмірно нервові, ослаблені і чи не тратите енерґії? Чи чуєтесь немічні, пригноблені і неспосібні виконувати Вашу працю як попередно? — Приходїть до мене а я Вам поможу вилїчитись.

Порада і оглядини безплатні.

УРЯДОВІ ГОДИНИ: Від 10-ої рано до 4-ої попол. і від 6-ої до 8-ої вечер.
В недїлї і сьвята від 10-ої рано до 1-ої попол.

Dr. GEARY
151 West 23-rd St., New York, N. Y.

Зголошуючі ся по опіку лїкарську мусять явити ся особисто до оглядин, позаяк листовними порадами неможливо є вилїчити слабостий. Не пишіть до нас, але приходїть самі. 45-18

Одинока взірцево урджена

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персонал, посїдає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цїнах.

Впов. Родимцї, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарні „Свободи."